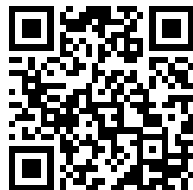

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<https://books.google.com>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsatt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsatt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

P1
9201
S3

UC-NRLF

φB 483 482

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET

SAMLAREN

TIDSKRIFT

UTGIFVEN AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

3:1
TREDJE ÅRGÅNGEN 1882

FÖRSTA HÄFTET

Innehåll:

- Redogörelse för Svenska Literatursällskapets årsmöte.
 Några anteckningar om den Westinska handskriftsamlingen i Upsala Universitets bibliotek. Af *Eugène Lewenhaupt*.
 Fragment af J. G. Oxenstjernas dagbok, förd på Skenäs 1805. Af *Aug. J. Hjelt*.
 Några Notiser om Bengt Lidner. Af *H. W.*
 Förteckning öfver Upsala universitetsbiblioteks handskrifter rörande svenska språket.
 Upprättad af *E. H. Lind*.
 Ur Lidénska brefsamlingen å Upsala Universitets bibliotek. Af *L. Bygdén*.
 Bellmaniana. Af *H. S.*
 Roland Martin som öfversättare och literär författare. *Eugène Lewenhaupt*.
 Bihang: Ur en antecknares samlingar. [Af *G. E. Klemming*]. Sid. 193—279.
 Skrifter af *C. G. Tessin* I.

UPSALA 1882
 AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
 EDV. BERLING.

S A M L A R E N

TIDSKRIFT

UTGIFVEN

AF

SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

TREDJE ÅRGÅNGEN

"

1882

UPSALA
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

Innehåll.

ledogörelse för Svenska Literatursällskapets årsmöte.....	Sid. 1.
Några anteckningar om den Westinska handskriftsamlingen i Upsala Universitets Bibliotek Af EUGÈNE LEWENHAUPT.....	5.
Fragment af J. G. Oxenstjernas dagbok, förd på Skenäs 1805. Af AUG. J. HJELT	17.
Några notiser om Bengt Lidner. Af H. W.....	37.
Förteckning öfver Upsala Universitets Biblioteks handskrifter rörande svenska språket. Upprättad af E. H. LIND	48.
Ur Lidénska brefsamlingen i Upsala Universitets Bibliotek. Af L. BYGDÉN	64.
Bellmaniana. Af H. S.	75.
Roland Martin som öfversättare och literär författare. Af EUGÈNE LEWENHAUPT	78.

Härjämte medfölja som särskildt bihang för år 1882:

Förteckning öfver Sällskapets ledamöter.

Ur en antecknares samlingar. [Af G. E. KLEMMING.] Ny uppl. s. 193—279.

Skrifter af Carl Gustaf Tessin. Efter författarens på Åkerö befintliga hand-
skrift utgifna af GUDMUND FRUNK. I. II.

Redogörelse för Svenska Literatursällskapets årsmöte.

Den 30 April 1882 sammanträdde Svenska Literatursällskapet å Stadshotellet i Upsala till sitt andra allmänna årsmöte.

Sammankomsten, vid hvilken ordet fördes af Professor C. R. Nyblom, började därmed att Sekreteraren uppläste följande årsberättelse:

Årsberättelse för året 1881—1882.

Då utskottet denna gång framträder att för Sällskapet afgifva berättelse om sin värksamhet, kan det ej nekas att ställningen i ett afseende försämrats sedan affattandet af föregående årsberättelse. Antalet af Sällskapets medlemmar har nämligen nedgått från 541 till 493, men denna förändring till det sämre var dock ej oväntad, och redan en hastig blick på förra årets matrikel lät befara att en stor del af de där upptagna medlemmarne ej voro att påräkna för någon längre tid. Icke mindre än 94 medlemmar hafva under året afgått, ehuru dessa dock delvis ersatts af nya, om hvilka det är att hoppas att de mera varaktigt skola tillhöra Sällskapet. Men genom denna förminskning af medlemmarnes antal har Sällskapet tillskyndats en ej obetydlig ekonomisk förlust såväl genom minskade årsinkomster som genom portoafgifter (1,25 för hvarje återgångsexempel). En följd af detta är naturligen att sällskapets behållning vid årets slut ej är så stor, som man skulle äga rätt att fordra. Men Utskottet, som visserligen beräknade en minskning, trodde dock ej att denna skulle antaga så stora dimensioner, som vid årets slut visat sig vara fallet, och stälde sig således vid emitterandet af de första publikationerna på en annan ekonomisk basis än årets bok-

slut skulle hafva gifvit anledning till. Visserligen kunde man hafva nöjt sig med att endast utsända dessa första publikationer, men Utskottet ansåg att detta afvikande från föregående års praxis skulle altför ofördelaktigt hafva invärkat på medlemmarne, i följd hvaraf Utskottet föredrog att trots den dåliga ekonomien göra en andra emission.

Betraktar man däremot Sällskapets publikationer, så har Utskottet ökat dessa från $19\frac{1}{4}$ tryckark till $32\frac{1}{8}$; fördelade på följande sätt: Sällskapets tidskrift $8\frac{1}{4}$, Ur en antecknares samlingar 8, J. G. Oxenstjernas dagboksanteckningar II. $9\frac{1}{4}$ och Columbus: En svensk ordeskötsel $6\frac{5}{8}$ tryckark.

Angående författarhonorar har Utskottet följt samma princip som under föregående arbetsår. Härvid bör dock anmärkas att Herr Öfverbibliotekarien G. E. Klemming, Amanuensen Dr. E. Tegnér och Musikhandlaren J. Bagge afstått från alt författarhonorar, för hvilket Utskottet hembär dem sin tacksamhet. Äfven från annat håll har Sällskapet varit föremål för välvilja, och det är en kär plikt att särskildt nämna Hrr Kamreraren K. V. Regnell, (Helsingfors) och Amiralitetssekreteraren C. E. Peterson (Karlskrona).

Utskottet, som under året haft 3 sammanträden, har för nästa arbetsår beslutat utgifva: Utdrag ur C. G. Tessins på Åkerö förvarade dagbok, slutet af »Ur en antecknares samlingar», fortsättning af Samlaren och i händelse tillgångarne det medgifva början af 15- och 1600-talets visböcker.

Upsala 30 April 1882.

Henrik Schück.

Sedan årsberättelsen blifvit godkänd, föredrogs följande revisionsberättelse.

Undertecknade, utsedde till revisorer i Svenska Literatursällskapet för räkenskapsåret 1881—1882 få nu efter fullgjordt uppdrag afgifva följande

Revisions-Berättelse.

Literatursällskapets *inkomster* under andra arbetsåret, 1 April 1881—31 Mars 1882:

Saldo från första arbetsåret	416,11.
Räntevinst	12,94.
Öfverbetalningar	6,35.
Försäljning af arbeten	60,00.
46 afgifter från 1880 å 5 kr.	230,00.
490 afgifter för 1881 å 5 kr.	2,450,00.
7 tilläggsavgifter för finare ex. å 3 kr.	21,00.
Saldo skuld till Skattmästaren	99,73.

Summa 3,296,13.

Literatursällskapets *utgifter* under andra arbetsåret:

Expedition genom posten	101,31.
Distribution i Upsala	10,00.
Frakt för ex. från bokhandlare	0,25.
Renskrifning och adresser	8,50.
Boktryckar Berlings räkningar	2,533,80.
Författarhonorar	510,00.
Bokbindar Carlsons räkningar	132,27.

Summa 3,296,13.

Årets räkenskaper utvisa således en skuld till Skattmästaren af 99 kr. 73 öre, hvartill kommer den till vid pass 50 kr. uppgående omkostnaden för distribution af årets publikationer, eller sammanlagt ungefär 150 kr.; men, enligt uppgift af Herr Bokhandlar Roos, äro minst 150 kr. att påräkna för genom bokhandeln redan försålda exemplar, för hvilka ännu ej redovisats.

Af Sällskapets *tryck* finnas i behåll omkring 1,000 ex. neml. af:

»Columbus»	ungefär 150 ex.
»Oxenstjerna»	» 350 »
»Samlaren»	» 250 » och
»Klemmings Ant.»	300 »

Med undantag af behållningen i tryckalster äger Sällskapet sålunda ingen kontant sådan; den i Sällskapets stadgar såsom önsklig framhållna kapitalbildningen har därför ej åstadkommit utan tvärtom föregående års behållning ingått i utgifterna. Ehuru detta under de första arbetsåren, då Sällskapet har intresse af att åstadkomma största möjliga resultat för att sålunda söka vinna och underhålla en större publiks sympatier, kan vara berättigadt så anse vi dock, att, från och med nästa arbetsår, den i stadgarna föreskrifna åtgärden kan och bör iakttagas.

Slutligen tillstyrka Revisorerna full ansvarsfrihet för Skattmästaren.

Upsala, April 1882.

Carl Wahlund.

Adolf Noreen.

I följd häraf meddelades full ansvarsfrihet åt Skattmästaren.

På grund af § 4 i Sällskapets stadgar afgick Professor Nyblom, efter värkställd lottnings ur arbetsutskottet, dit han dock åter enhälligt invaldes. Därjämte tillkännagaf Amanuensen C. G. Stjernström, att han på grund af en utrikes resa måste ur arbetsutskottet afgå, hvarvid Docenten A. Noreen utsågs till medlem i hans ställe.

Slutligen utsågos Docenten C. Wahlund och Bokhandlaren M. Hyckerström till revisorer för nästa år, och Kandidat E. O. L. Hoppe och Kandidat K. H. Karlsson till deras suppleanter.

Vid Utskottets därpå följande sammanträde omvaldes Professor Nyblom till Ordförande, Adjunkten Geijer till Skattmästare och Docenten Schück till Sekreterare.

Utskottets öfriga medlemmar äro Docenten Bygdén, Amanuensen Grefve Lewenhaupt och Docenten Noreen.

H. S.

Några anteckningar
om
den Westinska handskriftsamlingen
i **Uppsala universitetsbibliotek.**

Då Uppsala universitet år 1877 firade sin fyrahundraåriga tillvaro erhöll det från så väl in- som utländske män och samfund en mängd värdefulla gåfvor såsom bevis på deras aktning och tillgifvenhet för det gamla lärosätet. En bland de dyrbaraste af dessa var åldermannen Jakob Westins stora och af fäderneslandets forskare och bokkännare sedan länge väl kända bibliotek, hvilket han testamenterade universitetet »för att ådagalägga sin stora aktning för Uppsala universitet samt sin djupa värnadt och beundran för de stora män, som där lefvat och verkat».

Ej långt därefter afled Westin och universitetet trädde omedelbart i besittning af den värdefulla gåfvan.

Sällan om ens någonsin har i vårt land ett så rikhaltigt och så planmässigt sammansatt bibliotek funnits i enskild mans ego. Ett levande intresse, understödt af rikliga materiella medel, hade ock tillåtit Westin att från sin tidigaste ungdom egna sig åt denna sin lifsgärning, samlandet af ett så vidt möjligt var fullständigt *svenskt bibliotek*. Ehuru själfva *bok-samlingen* utgör bibliotekets största och dyrbaraste del, innehåller dock äfven den ganska betydliga *handskrift-samlingen* mycket af värde. Den omfattades ock af sin egare med stort intresse, hvarom mångfaldiga anteckningar af hans hand bära vittne. En ifrig och påpasslig samlare, var Westin öfver allt där tillfälle erbjöd sig en god kund och lyckades äfven åt forskningen rädda mycket, som annars utan tvifvel hem-

fallit åt förstörelsen. Många af handskrifterna bära anteckningar af och om föregående egare och vittna därigenom om ett genom sekler fortgående intresse för forskning. Samlingen är naturligtvis sammankommen från många olika håll, men till stor del består den af från Svea hofrätt utgallrade handlingar, hvilka innehålla otaliga viktiga bidrag till Sveriges topografi och till adelns biografi, spridda kvarlevor af de gamla handtverkskrånas handlingar samt handskrifter, som tillhört de som ifrige samlare och nitiske forskare kände G. D'Albedyhll, C. H. Braad, J. A. A. Lüdecke, Olof Andersson Knös, C. G. Kröningssvärd m. fl.

Uppställd i det akademiska bibliotekets handskriftsal i nedre våningen vid sidan af Palmskölds och Nordins samlingar är den ett ytterligare bevis på det intresse för literär bildning och för bevarande af forna tiders literära minnen, som hos oss lyckligtvis aldrig saknats.

I likhet med boksamlingen har handskriftsamlingen alltså blifvit ökad efter den en gång utstakade planen, att den skulle framför allt och nästan uteslutande vara *svensk* och hufvudsakligen tjena som medel för spridande af kunskap om Sveriges land och folk. De flesta vetenskaper äro här representerade, men historia, topografi och biografi utgöra den största delen. Sveriges vitterhet och dess historia är naturligtvis ej utesluten från en samling af så fosterländsk betydelse som denna, utan finnes däraf mycket af intresse, för hvilket härmedelst lemnas en kortfattad redogörelse, som dock blott upptager det viktigaste till vägledning för forskare i vår literaturhistoria.

Om man följer den nu öfver samlingen upprättade katalogen, påträffar man bland den teologiska literaturen under n:o 56 en i Stockholm 1620 tryckt bok: Ph. Kegelius: Tolf Andeliga Beträffelser. Öfv. af Er. Schroderus, hvilken dock försvarar sin plats i handskriftsamlingen genom de öfver allt i densamma förekommande egenhändiga anteckningarne af den gamle krigaren och skalden *Christoffer Johansson Ekeblad* (f. 1592 † 1664), som i denna omtyckta andaktsbok dels nedskrifvit flera af honom själf författade

psalmer och böner dels gjort allehanda dagboksanteckningar från d. 31 Okt. 1632 till och med år 1663. Genom dessa anteckningar kan man följa den gudfruktige tappre gustavianen från hans besök i Stockholm, där han var närvarande vid sin store konungs begrafning, under krigsåren 1640—1645 i Tyskland och ända till hans sista fredliga år i fäderneslandet, där han ännu vid 71 års ålder året före sin död nedskrifvit en anteckning. De här nedskrifna psalmerna vittna ej blott om hans starka gudsfruktan utan ock om hans stora skaldeanlag, hvarpå så väl Wieselgren (i De la Gardieska Arch. D. 8) som Hammarsköld förut lemnat prof.

I den afdelning af katalogen, som upptager den egentliga vitrheten märkes först en af 21 band bestående samling af vittra alster så väl i original som i afskrift från 1500-talet ända npp till våra dagar. Ehuru det mesta här af är förut känt och en stor del utgöres af graf- och brölloppsskrifter, finnes där dock ett och annat otryckt eller af mera intresse. I första bandet n:o 116a finnes sålunda en »Visa af en bondflicka i Ofvansjö socken», enligt anteckning af C. G. Zetterquist 1852, »diktad för omkring 40 år sedan» och allmänt sjungen i denna och närgränsande socknar. Den föreligger i afskrift af kyrkoherden O. Hillberg i Ofvansjö (kh. 1832) och förtjenar att tryckas, i fall sådant ej redan skett, hvarom visshet ej kunnat vinnas.

I n:o 116b äro att märka tvänne smärre poëmer af *Haquin Spegel*: »Öfwer en wacker Qwinsperson som blef död» och »Bindeband».

I n:o 117 förekommer det äldsta här bevarade diktprof: »Thesse äro the aderton egendomar, art, natur, fhel, breck och lyte, som alle drinkare haffua, förswenskade aff Joh. Petri Got. S. Anno 1587. 30 Maji» samt »Een christelig och andelig betraktning och ihugkommelse, som en gudfruchtig Christtrogen menniskia dagliga bruka må gud til loff prijs och ähra och sig til en ewig salighet. Ut-dragen af then helge Dawids psalmer, — — — then ädle och wäl-borne herre herr Arfwid Göstaffsson frijherre til Grolunda och Boxholm, ståthållare på Wadstena slott och dess lähn — — — til

en liten skienk dedicerat aff Joh. Petri Gotho S. anno 86 in Vigiliis beati Mathiæ Apost.» Handskriften, som tillhört Braad och är af honom beskrifven i hans Ostrog. Litt., anses af honom vara original.

Emottagaren af denna dedikation var Klas Flemmings svåger R. R. Arfvid Stenbock och författaren troligtvis den *Johannes Petri Gothus*, hvilken som komminister i Söderköping underskref Upsala mötes beslut 1593 och af hvilken Stjernman (i Bibl. Sviog. T. I.) anför trenne på svenska skrifna arbeten, hvilka i originalhandskrift funnos i Rålambska biblioteket, nämligen: »Gloriosa consolatio poenitenti et pio homini offerta. Sudercop. 1587.» Certamen inter precatorem et tentamina spiritualia. Sudercop. 1591» samt »Hypolyposis et processus supremi judicii.»

Af dessa titlar framgår dock ej huruvida äfven dessa voro affattade på vers.

I n:o 117 förekommer *S. Columbi* Bibliska värld m. m. på 1700-talet afskrifna »ur gamla dokumenter» jämte samtida afskrifter af verser af *Dalin* m. fl.

Af den blifvande ärkebiskopen *Carl Fredr. Menander* finnes här en brölloppsskrift på vers: »Åktenskapets Paradis vid — — — Ad. Joh. Raabs bröllop med Maria Elisab. Rydingssvärd d. 17 Juni 1744 af systersonen.»

I n:o 119 finnes afskrifter af trenne kända märkeliga skaldestycken:

Pageaden af *Lannerstierna*,

Dido till Eneas, Heroide, öfv. utur Ovidius af A. M. M. d. v. s. *Anna Maria Malmstedt-Lenngren* samt

Oxeaden af *J. Wallenberg*.

I n:o 133 finna vi förutom en del af äldre datum såsom *Isr. Holmströms* »Om Påhlen och dess lands beskaffenhet» och en längre versifierad hyllning åt Ulrica Eleonora vid hennes tronbestigning en mängd nyare dikter till en stor del original såsom af Beskow, Böttiger, Egge, G. Ek, A. A. Grafström, Ulrica Widström m. fl.

»Husesyn eller min gamla mors födelsedag d. 3 Maj 1803» är undertecknad med J. O. W. och uppgifves af Westin vara *original* af J. O. Wallin, hvilket det dock ej är, utan endast en afskrift af en af den stora skaldens tillfällighetsdikter, ej upptagen bland hans samlade skrifter.

N:o 135 är en samlingsbok, som innehåller mest herdevisor från 1600- och början af 1700-talet, alla anonyma, däribland *Isr. Holmströms*: »Den olycklige Sylvanders ynkliga lefwerne och ömkeliga död».

N:o 136 innehåller *Gideon Rålams* samlade dikter.

Författaren var Assessor i Commerce-Collegium (Enligt Stjernman utnämnd d. 11 Juni 1673). Förutom dessa dikter har ej något arbete under hans namn kunnat upptäckas mer än en under Schefferus i Upsala år 1667 försvarad disputation, förmodligen dock författad af denne sistnämnde. De här upptagna poëmerna visa att deras författare var delaktig af den hos 1600-talets svenska adel så vanliga kännedomen af utländska språk och i synnerhet af södra Europas litteratur. Så förekommer t. ex. utom flerfaldiga citater ur tyska författare en »på Slefringe d. 13 och 14 Okt. 1680 från italienskan verterad» Dialog mellan Amaranta och Myrtillus. För dialog-formen tyckes han för öfrigt hyst en viss förkärlek, ty utom den ofvannämnda förekomma här ej mindre än tre dialoger, mellan Damon och Marsilas, mellan Corydon och Tirsis, hvilken utgöres af »Någre Klag- och Tröstrijm widh det sorgeliga tillfälle af — — — Fru Sophia Reuters — — — dödliga frånfälle», och ett »Samtahl mellan en Utländsk man och en uprichtig Svensk» af politiskt innehåll. Tvänne begrafnings-skrifter på vers öfver kvinnliga anförvandter af släkten Spens, ett poëm »Öfwer Heracliti gråt orh Democriti löije», en »Passionshistoria sammanfattat på 1½ dag» samt »Bygd-lefvernets Beröm» skriven »på Slefringe 1681 d. 28 Januari» utgöra jämte en del tillfällighetsverser, gåtor o. d. hans opera omnia. Af det sista här ofvan nämnda poëmet förekommer i Palmsköldska samlingen ett fragment under titeln: »Landt-lefvernets beröm.»

I n:o 137 finna vi »Dr. *Håkon Spegels*, då biskop i Linköping men sedan ArchiBiskop, Satyra öfwer en som i sitt embete mycket fiäsar och fiolligt fiker» som Erik Benzelius d. y. jämte uppgiften att poëmet författades »anno 1711» med egen hand antecknat på detta sitt exemplar af Spegels: »Riddaren Högmöd Nedfalls — — — bedrifter.»

I följande nummer 138, en samling af *S. Triewalds* dikter, har J. Westin gjort följande anteckning: »Om icke detta Exemplar är egenhändigt skrifvet af auctor, hvilket man kan vara böjd att tro därför att tiden och orten hvarest hvarje stycke blifvit författadt finnes vid detsamma utsatt, så synes afskriften vara tagen innan Carlson af trycket utgaf en del af dem. Någre här upptagne äro hvarken af Carlson eller Salvius utgifne och de öfriga äro till en del olika. Således har Hammarsköld (Sv. Vitt. s. 170) rätt, då han förmodar de tryckta vara af båda utgifvarne ändrade. Med Salvius öfverensstämmar hufvudsakligen »Satiren om dem som falskeligen inbilla sig vara poëter,» Boileaus VIII Satir och Ovidii Trist. Lib. IV och X v. 19 c. sequ., då däremot »Tankar öfver Lifvet och Döden», »Quid mihi vobiscum est, o Phoebe, novemque sorores», Enketröstaren och »Satiren mot våra dumma poëter» äro närmast lika med Carlson. Det exemplar Salvius haft att följa lär icke varit så fullständigt som detta, som utom annat ses däraf att öfverskrifterna öfver Idyllerna Vintren och Fåren icke af honom blifvit fullständigt upptagne.»

Skillnaden i de upptagna styckenas antal är dock ej särdeles stor, då af de här upptagna endast två nämligen »Sonett»: »Jag nyss Belinde såg på sängen sig utsträcka» och »Till Cloris» (utur engelskan) felas hos de ofvannämnde utgifvarne liksom ock hos Hanselli. Grundad anledning att anse detta exemplar för författarens original tyckes mig för öfrigt ej förefinnas.

N:o 139. »Professor *Petter Estenbergs* Skalde Lämningar Hophämtade af Carl Estenberg.»

Författaren (f. 1686 † 1740) var professor i grekiska språket vid Lunds universitet och nämnes i Weibulls och Tegnér's Lunds Univ.

Historia som författare af »strödda svenska, grekiska och latinska qväden och tal, dels tryckte dels i handskrift.» Bland hans »skalde-lämningar» märkes utom de sedvanliga graf- och brölloppsskrifterna samt de latinska kvädena ett »Glädjeoffer — — — Ulricæ Eleonoræ Första RegementsÅhr Helgat 1720 then 16 Martii», en sång om »Werldens Fåfängelighet», en »öfversättning af Fenelons Portrait d'un Honette Homme» och 61 sånger egnade planeterne. Huruvida den i bokens slut befintliga komedien: »Den sköna Psiche, Comœdie, hwaruti Molliere imiteras på samma sätt som han imiterat Plautus uti sin Amphitrion, Avare etc.», äfven är af honom, anser jag mig ej kunna afgöra, men nog förefaller den blott vara afskrifven ¹⁾).

I n:o 140 har *P. L. Levin* dels afskrifvit en mängd af den gustavianska periodens vittra alster, dels nedskrifvit »egne producter» bestående af tillfällighetsverser 1795—1833.

N:o 141a utgöres af *A. F. Ristells* sång-komedie »Konung Gustaf Adolfs Jagt», som af honom författad, men öfversedd af greve Carl von Fersen och försedd med musik af C. Stenborg gafs i Stockholm 2 gånger 1777 och 3 gånger 1786. Den trycktes år 1776 och är såsom Klemming och Dahlgren uppvisa en imitation af Ch. Collés »La partie de chasse de Henri IV», som själf hade engelska och spanska förebilder.

N:o 141b. är »ÅminnelseTal öfver — — — Gustaf III hållet på K. Gymnasii öfre Lärosal i Carlstad d. 8 Juni 1792» på vers af dåvarande lektorn sedan biskopen därstädes *Olof Bjurbäck*.

N:o 142—147 innehålla följande öfversättningar från italienskan af den kände medaljgravören *Lars Grandel* (f. 1750 † 1836):

1) Sedan ofvanstående redan var skrifvet, fann jag i Silfverstolpes nyutkomna arbete om Svenska teaterns tidigare öden en uppgift om ett, 1689 i Stockholm gifvet, af F. T. Bergman författadt skådespel: »Psykes Sång äkk Frögdespel», som af honom påpekats vara en efterbildning efter Molière. Om detta skulle vara det här afskrifna, bekräftas min förmodan att det ej vore af Estenberg.

Guarini: Den Trogne Herden, på vers. 1827.

Tasso: Aminta.

Tasso: Det befriade Jerusalem I. 1799. II. III. IV. 1800, bägge verbal öfversättning på prosa.

N:o 148—149 utgöres af en antagligen fullständig samling af *C. G. Kröningsswärds* skrifter dels i tryck dels i original-handskrifter.

N:o 150 är en bok, hvars öden vi kunna följa långt tillbaka i tiden. Det är en anteckningsbok, som enligt sin första och enda tryckta sida år 1614 tillhörde Laurentius Haquini Nilo i Wittenberg. Enligt anteckning af Karin Gyllenstjerna på Limered erhöill hon den d. 17 Jan. 1626 till skänks af den ofvannämnde »hederlig wällärde man, min gode vän». Från Catharina Gyllenstjerna. Herman Wrangels maka, gick den i arf till sonhustrun Elisabeth von Rosen († 1670), som 1655 egde den. Nästa egarinna var dennes dotter Anna Catharina Wrangel († 1729), C. Bondes maka, hvilken slutligen skänkte den till sin brorsons hustru och sin egen fosterdotter Juliana von Rosen (f. 1691 † 1731), som antecknat sig som dess egarinna d. 15 Jan. 1718. På den lilla prydliga bokens tomma sidor hafva de tre sistnämnda egarinnorna nedskrifvit af dem själfva författade dikter, till största delen af religiöst innehåll. Elis. von Rosen skref på tyska, A. C. Wrangel på tyska och svenska (1693—1718) och Juliana von Rosen blott på svenska (1718—1719). Det sist inskrifna är en gratulationsskrifvelse till den sistnämnda på hennes födelsedag år 1730 af en I. F.

N:o 157 är ett folioband innehållande *C. G. Tessins* »Försök af Låf- och Bönesånger uti skrifart af Konung Davids Psaltare», på prosa af honom själf nedskrifna på Åkerö 1756. En latinsk öfversättning här af af *Wibjörnsson* förvaras under n:o 152.

I n:o 153 har *Joh. Henr. Hessler* under titel »Zions Barnas Tidsfördrif» nedskrifvit en mängd 1764—1790 författade religiösa sånger.

N:o 157—159 utgöres af *P. A. Sondéns* original-handskrift till hans 1827 tryckta öfversättning af Fredr. Strauss Klockljuđen.

Därmed hafva vi lemnat den vittra afdelningen för att öfvergå till den literaturhistoriska och biografiska, sedan vi dock i förbigående kastat en blick på ett inom den juridiska afdelningen befintligt prof om ej på poësi åtminstone på vers från 1600-talets början.

I n:o 470, som bär titeln: »Explicatio Juris Civilis Suetici dictata a Johanne Skytte A. D. 1608» finnes nämligen ett företal på vers, hvars författare uppgifver sig heta *Hans Olofsson* och hafva jämte Skytte författat arbetet. Sedan han uppräknat de balkar denne författat, tillägger han nämligen:

»The andra Balkar ther efter föllia
Som Tijo äro iag kan ej döllia
Enfaldigt af mig Hans Olofsson försann
Stelte til öfning och androm til gagn.»

Företalet är för öfrigt endast ett stycke rimmad laghistoria. Dess författare, som antagligen är den Hans Olofsson, som af Palmsköld (N:o III. T. V. P. III) uppräknas bland Cancellieskrifvarne 1612, blef sedan borgmästare i Linköping och »Laghförare öfver någre herrader, Westanstång etc.», och är förut känd som författare till »Een lijten Andeligh Tragoedia om the tree wijse Män aff Osterlanden — — — Tr. i Linköping 1635», samt till skriften: »Historisk Relation om Christian then andres — — — grymma tyrannij — — — uthdragen och sammanhämtad uthur — — — Arvid Hwittfeldt och rijmwijs författad aff Hans Oloffsson Lincopensi — — — men nu på nytt reviderat och effter poëtisk aart förbättrat aff Erico Schrodero — — — tr. år 1644.» Den här ofvan nämnda handskriften synes vara en på några afvikelser när riktig afskrift af den handskrift, som Braad beskriver i sin *Ostrogothia Literata* och som då tillhörde Lidén men nu finnes å Upsala universitetsbibliotek.

Detta senare exemplar, som tydligen tillhört Hans Olofsson själf, då skinnbandet bär i guld bokstäfverne H. O. S. samt året 1621, har dock detta titelblad: »Korth Förklaringh eller Uthläggningh på Sveriges Stadzlagh uthi frågowiis och swar författadt

af — — — 1620», samt anteckningen att det afslutades d. 20 Oct. 1621. Här nämnes Hans Olofsson såsom ensam författare ehuru samma företal på vers med uppgiften om Skytte som medarbetare här förekommer. I ett tredje Upsala Univ. Bibliotek tillhörigt exemplar finnes i samma band förenade en afdelning af balkarne med det Westinska exemplarets titel och en senare afdelning med det Lidénska exemplarets. Äfven Schefferus anför i sin *Suecia literata* under Skyttes namn »Enarrationes titulorum octo Juris Municipalis» Suetici. Habentur Mss. in Bibliotheca Oxenstjerniana et alibi» och under Hans Olofssons: »I) Brevem expositionem Juris Municipalis Suecorum. habetur Ms. in Bibliothecis diversorum. II) Expositionem L. L. Provincialium per Quæstiones et responsiones. Absoluta est An. 1628 inedita habetur Ms. in Bibliotheca Oxenstjerniana.» Af allt framgår tydligen att ett samarbete egt rum, men att Hans Olofsson ensam skrifvit företalet på vers.

På bidrag till literaturhistorien och biografien är samlingen rätt rik. Af tvänne 1600-talets skaldar finnas här original-handskrifter, dock ej af deras vittra alster. Af *Petrus Lagerlöf* finnes under n:o 283 en uppsats af honom såsom rikshistoriograf; »Någre oförgriplige påminnelser angående ett och annat, som till den Swenske nations förfång är infördt uthi Samuelis Puffendorffii Historia Brandenburgica.»

Af *Erik Lindsköld* finnes under n:o 284 en samling bref, skrifna af honom 1649—1668, då han under det borgeliga namnet Lindeman var följeslagare åt Carl X:s naturlige son Gustaf Carlsson på dennes utrikes resa. De flesta äro skrifna till Daniel Bengtsson Uttermark (f. 1617 † 1683 ståthållare öfver Hedvig Eleonoras lifgeding), andra till M. G. De la Gardie och Math. Björnklu. Äfven förekommer en del bref till och från honom under en senare tid.

Bland »Skrifter rörande Sveriges Literaturhistoria» finnes i n:o 601 ett originalbref från *Jesper Svedberg* till M. Steuchius af April 1692 angående bibelöfversättningen; en originaluppsats (defect) af *Joh. Ihre* om hans arbeten samt af *Ol. Sundholm* en »Förteckning på af Westgöthar författade poëmer,» original.

I n:o 602 a. är att märka *B. Frondin*: Anteckningar i Svensk Historia och Literaturhistoria, orig.; *C. G. Warmholts'* bref af d. 25/7 1771 om Anecdotes de Suède samt afskrift af ett bref från *H. Spegel* dateradt Linköping d. 20 Juli 1710, hvori han förnekar sitt författareskap af *Horologium Regium*, hvilken han säger vara »år 1676 utaf en FeltPräst, som tjente under Grefve Douglasses Dragon-regemente verterat af några danska quatrain, hvilka han fann hos en kyrkoherde i Skåne, som ock sade dem vara skrefne några år tillföre utaf then bekante Poëten Kingo. Men när bemälte Prest hade gifvit mig ett ex., sände jag thet tillika med andre papper till en min Wän i Stockholm, som hade mina böcker och skrifter i förvaring. Och efter han såg itt eller annat ord med min hand wara theruti till en liten ändring skrifuit, inbillade han både sig och andra att thet war mitt wärk alldeles, undrandes jag intet på att en och annan, medan thet war ofullkomligt och Auctor obekant, hafwer tillökt och mestrat thet, men jag hafver aldrig sedan sedt mer än en afskrift, hwilken huruvida den kom öfwerens med första conceptet jag nu intet kan minnas. Ellies är nog kunnigt att inventionen är af en spansk Jude (»Thet är Rabbi Jehuda Zakkadossa» är tillskrifvet af en senare hand) men själfwa axiomata sedan lämpade till danska climaten.»

I n:o 602 b. äro af intresse »Excerpta ex Annotationibus E. Benzellii Fil. ad Joh. Schefferi Sueciam Literatam» i två afskrifter af *B. Frondin* och *C. H. Braad*, samt »Testimonium Leibnitii de vero auctore Libri qui inscribitur Les Anecdotes de Suède» med tillägg af *Gjörwells* hand,

I n:o 604 finnes af *Frondin* i orig. »Catalogus rariorum in Suecia impressorum vel etiam ad res Suecanas illustrandas pertinentium»; och af *Olof Andersson Knös* i orig. »Förteckning på svenska poëtiska samlingar» och »Uppgift på författare af Witterhets-Nöjen i Utile Dulce.»

N:o 608 är »Handlingar rörande Svenska Literatursällskapet i Stockholm 1843—1848» orig. och

N:o 609—610 *C. H. Braads* »Ostrogothia Literata» i orig., äfven innehållande en mängd egenhändigt skrifna autobiografier af däri upptagne lärde Östgötar jämte ett namnregister uppgjordt af J. Westin.

N:o 611 är ett supplement till föregående, innehållande autobiografiska anteckningar och bref af flere Östgötar.

N:o 612 är *Appelblads* »Lärda Östgöthar», innehållande biografiska och bibliografiska anteckningar samt många uppgifter om anonyma, original med tillägg af Braad.

Dessutom finnes flere bibliografiska anteckningar af *E. Ekholm*, *Warmholtz*, *Lüdecke* och *A. M. Lundholm*.

Den biografiska afdelningen innesluter äfven ett och annat af intresse, såsom:

Magn. von Celse: »Biogr. Underrättelser om Celsiska släkten» orig. »Leben des ehemaligen R. R. H. Graf. *Johann Liljenstedt*», öfversättning från svenskan ur Åbo Tidning 1775, n:o 12—14, 16—21.

• Anteckningar om *Bellmans* släkt.

Anteckningar om *S. Columbus*.

Den stora autografsamlingen innehåller flera af våra så väl äldre som nyare skalders handskrifter och kan äfven den lemna bidrag åt forskare i Sveriges literaturhistoria, hvilka genom att noggrant bearbeta, hvad den Westinska handskriftsamlingen erbjuder, bäst skulle fullgöra den frikostige gifvarens mening och vackrast hedra den outtröttlige samlarens minne.

EUGÈNE LEWENHAUPT.

Fragment af Joh. Gabr. Oxenstjernas dagbok, förd på Skenäs 1805.

Meddeladt af AUG. J. HJELT.

I universitetsbiblioteket i Helsingfors finnes bland »historiska handskrifter» förvaradt det manuskript, ur hvilket följande anteckningar hemtats. Säsom dess fullständiga titel: »Fragment af Framl. Riks Marskalken m. m. Grefve Johan Gabriel Oxenstjernas Dagbok, förd under dess vistande å Skenäs, om Sommaren 1805. — Ifrån originalet afskrifvet af C. H. A. 1821.» ger vid handen, utgöra dessa anteckningar blott en del, nämligen slutet af nämnda dagbok. Huru vidlyftig den samma i sin helhet varit, antydes genom talet 123, satt inom parentes på den första af manuskriptets fyratiofem sidor. Hvem afskrifvaren varit, hvar han anträffat originalet till i fråga varande dagbok och huruvida det möjligen ännu förvaras någonstades, har det ej lyckats undert. utröna.

Något lifligare intresse kunna dessa anteckningar, redan i följd af sitt fragmentariska skick, icke påräkna. Men helt värdelösa äro de dock hvarken för kännedomen af Oxenstjernas enskilda lefnad eller för en total bild af hans skaldelif. Ett särskildt berättigande för detta frägment att framträda i tryck för Samlarens läsare och vänner är, att det på sätt och vis kan betraktas säsom ett litet komplement till de ungdomsanteckningar af Oxenstierna, hvilka herr Gustaf Stjernström utgifvit säsom bihang till nämnda tidskrift.

»Den 17. Augusti. Lördag. Af alla de dagar jag här tillbragt, var ingen så tom på ämnen till beskrifning, från den stunden då jag hade förseglat mina bref. Att kläda mig, att gå omkring utan afsigt, att dela min person mellan bägge borggårdarna, att se på gåssarna, att äta vid det nedra häfvet middag, dricka Caffé vid det öfra, sedermera åter gå omkring, dricka The, läsa, sticka, knyta, soupera, kläda af mig, — se där taflan af dagen. Den är ej mångfärgad; men likväl, ehuru enfaldig den är, skulle den också kunna målas, om jag kunde skriva som Sternes Voyage sentimental. I brist därpå vill jag sjunga Hvilans beröm Gudomlig-

heten för min dag, och som jag önskar måtte råda öfver alla mina öfriga.

Sälla Hvila! mottag mitt offer. Du är den mildaste af känslor. Du kännes af jorden i Hvilans namn, du kännes af himmelen i Salighetens.

Den Evige Själf täcktes för vårt begrepp hedra dig med Sitt åtnjutande när Han på Sjunde dagen uphörde från Skapelsens värksamhet och välgärningarnas utöfning, att hvila i kärleken till de varelser Han danat för lycka och sällhet.

Åt allt hvad Han då gaf känslor och Sinnens skänkte han äfven ditt begär, från uppfyllandet af de ändamål han föresatte varelserna att hinna.

Ur förflutna evigheters hvila kallade Han människjan, i tillkommande evigheters hvila kallar han henne tillbaka.

I oskuldens tillstånd hade hon hvilat i Hans sköte, ostörd och ren som sitt ursprung. I fallets tid skall hon åter hvila där, vid slutet af pröfningarna.

Emedlertid, Hvila! följer din åtrå hennes dagar. Du omfattar människjan redan i det sköte, där hon, okänd för sig själf, danas för lifvet och bekymren. Du innesluter hennes början i din vaggas lugn, och hennes slut i grafvens.

Under hela hennes vandring är du hennes enda oombytliga begär. Till dig syftar själfva värksamheten och det är blott för att hinna dig som hon genomlöper banan af mödornas vägar.

Hvad söker Begäret under all sin oro? Njutningen. Hvad är njutningen? Begärets hvila.

Hvad söker den sanna Christna? Hvilan i tålamodet och undergifvenheten. Hvad söker den Wise? Sinlighetens hvila i dygdens lugn och tankans hvila i sanningens betraktelse.

Hvad söker dygden och välgörandet? Hvilan i det lugn deras omsorg ger åt andra, och Samvetet åt dem själfva.

Hvad söker den lidande oskuldens då hon strider mot oförrätten, misstanken och förföljelsen? Hvilan i den eviga rättvisans medvetenhet.

Hvad söker den ädla dödlige som uppoffrats af medborgare dem han tjänte; den vän hvars ömhet belöntes med hat; det rena hjärta hvars afsigter misstydde; den obrättlige som faller smådelsens rof; den välgörande hvars uppoffringar ingen tacksamhet lönat? Hvilan i sanningens vittnesbörd och eftervärldens gillande.

Hvad söker den upplysta Statsmannen i sina underhandlingar? Friden och Nationernas hvila.

Hvad söker Hjälden då han offrar sitt blod, den Lärde i vetenskapernas upptäckter, Författaren i sina skrifter och Skalden i sina sånger? Hvilan för deras ålderdom under Lagren och för sina namn i rygtet och marmorn.

Hvad söker den dristiga vinningslystnaden som trotsar hafvet och stormen att samla Climaternas skatter? Hvilan i en föresedd njutning af deras förenta rikedomar.

Hvad söker Hämden och Girigheten? Hvilan! den ena vid sitt offers stoft, den andra vid stoftet af Perus grufvor.

Hvad söker brottslingen? Hvilan: den förtviflande i hoppet att förstöras; den ångrande i hoppet af förlåtelsen.

Hvad söker skönheten då hon med stolthet ser sig omgifven af tillbedjare? Hvilan i enväldet öfver kufwade hjärtan.

Hvad söker kärleken? Hvilan i den famn han älskar.

Hvad söker Läkaren då han upvagar vid lidandets bäddar? Rikedomens hvila för sig själf af sin praktik, och för den sjuka, om ej febreus hvila, åtminstone evighetens.

Hvad söka kyrkans fäder, från den stund de helgas med dess dubbla krage? Hvilan, som Pastor eller Biskop, på ullén af Christi klypta får.

Hvad söker all glädje då han nått sitt mål, och nöjet när det tröttnas af sin sällhet? Hvilan i sömnen och glömskan.

Hvad söka sorgen, saknaden och plågan? Hvilan i hoppet, grafven och evigheten.

Hvad söker snillet, när det efter alla sina försök, känner sin svaghet att fatta den dolda Visheten? Hvilan, i förtröstan att af henne själf uplysas i en bättre värld.

Hvad söker det ömma hjerta, som förödmjukas vid känslan af sina svagheter? Hvilan i den Allsmäktigas barmhertighet och i Vänskapens tillgift.

Hvad söker den redlige som misshandlas, den fromme som be-
drages, den välmenande som irrat sig i sin välmening? Hvilan i
sinnesstyrkan, i samvetet och i renheten af sina afsigter.

Hvad söker Jag? Hvilan. I lugnet af en medelmåttig lycka,
i världens afstånd och i vänskapens frid; Hvilan vid en öm Makas
hjärta. Hvilan på armarna af en Son, som ej vägrar att stöda
min ålderdoms trötthet.

Hvila! föremål af mina önskningar. Redan kallade du mig
från Håfvens lysande kretsar, från Världens löjen, från Politikens
bana, från Rådslagens omtankar. Gif ditt hägn åt de dagar som
ännu återstå för mig. Så länge jag ännu skall genomgå bekym-
rens vägar, följ mig under tålmodets namn till slutet af deras mål.
Mitt ryckte hvile med mig i samma glömska under det att du vid
grafven möter mig själf med de sällas stillhet!

Dessa betraktelser voro ingenting mindre än påtänkte, när jag
vid dagens början sade att jag skulle sjunga Hvilans beröm. De
kommo af sig sjelfva, och jag hänfördes af mitt ämne. Af deras
oordning syns att de ej varit uttänkte; men de hafva fört mig så
långt och blifvit så besynnerliga, att jag en gång skall utföra dem
vidare och ge dem en större sammansättning, den de kunna vinna.

Cousin Jan Henning har i dag visat mig åtskilliga ämnen och
tal som han förehåft under sin sista förrättning som Revisor. De
voro ganska väl gjorde och förde med en väckelig skicklighet och
förstånd. Detta födde af sig Politiska samtal, dem vi hållit hela
dagen; men Politiken roar mig ej. Jag vet ej om jag förtjänt att
vara så skild från allmänna befattningar som jag så tidigt blifvit;
om jag därtill är född så oskickelig som dessa två senare Regerin-
gar förmodeligen trott mig vara, och om de vinna eller förlora på
mitt uteslutande från göromål; men sedan jag nu är skild därifrån,
är allt återkallande däraf mig obehagligt. Hvilken af oss bägge,
Världen eller Jag haft rätt eller orätt att draga sig från den an-

dra, äro vi nu mera söndrade i begär, och hans åminnelser äro mig äfven så likgiltiga som mina kunna vara för honom. Vi trösta oss på ömse sidor. Han, i njutningen af det närvarande, och jag i hugkomsten af att hafva, i 18 år, haft Gustaf den III:s förtroende och éstime; hvilken på sin tid ej passerade för så alldeles dum, när frågan var att utröna människjor, och dömma om egenskaper af förstånd och hjärta.

Den 18. Augusti. Söndag. Evangelium säger att man ej ohelgar Sabbathen med att draga Oxen ur brunnen. Jag har gjort tvärt emot; ty jag har stoppat oxen i brunnen. Jag har badat min Herr Son för femte gången.

Därefter sysslosatte jag mig att smälta vax, till ett slags bällar som skola — nyttjas för tänderna, en Chymisk beredning som jag själf utfunderat.

I dag talte jag om den saken som jag uppskjutit med tills nu, och som gjorde ett af mina föremål vid min bitresa. Jag talte därom först med Cousine Albertine, emedan när man vill uträtta saker der persuasion behöfves, man bör gå under fruntimrens beskydd. Det antogs väl och vänligt af henne, och hon har afgjort med sin Man att jag får 100. Riksd. till skänks för unga Axel. När jag nu lägger därtill att Albertine skänker äfven skjortor, strumpor och Skor åt gamla Axel, så kan jag ej vara missnöjd med denna välvilja, och har således tämmeligen väl uträttat detta åliggande.

Men det som jag ej utan en värkelig erkänsla kan omtala, är både hennes och Cousin Jan Hennings soin för Gösta. Det är ej möjligt att mer akta ett eget barn än hon gjort under denna långa sejouren, till en grad att förutse och påminna mer än jag kunde göra sjelf, och taga kunskap om Göstas klädsel, och säga hvilken han borde bruka, allt som det var kallare eller varmare, och vid hvilken Visit han kunde taga den ena råcken såsom mer passande än den andra. Jag kan ej neka en soin gifven af en värkelig vänskap och ej undgå att erkänna den; ty den hade ingenting tillgjordt, utan var en Mors omvårdnad för sitt eget barn,

Detta, sammanlagdt med det biträde som de gifva åt min bror och neveu, blir alltid ett ämne för tacksambeten.

Jag har emottagit af den 15. ditt bref som förmodeligen slutar vår Correspondance för denna gången. Tack för det att du så ofta skrifvit. Jag värderar det så mycket mera, som jag vet den mödan det kostar dig. Jag har vedergällt dig så godt jag kunnat, och detta häfte skall om Gud vill, ännu komma i dina händer som en slutelig fortsättning af mitt arbete att roa dig.

Jag gläder mig att General Axel for så snart bort. Mitt bemödande skall bli att expediera honom så fort det blir möjligt, att åtminstone slippa denna Fältmarskalkens vistande hos oss. Jag skall gärna sakna det nöjet att aplaudera hans militairiska bedrifter i Stockholm, för att där äfven slippa se hans öfningar på Kärlekens valplatser och de Trophéer han där förmodeligen snart eller sent lär vinna.

Din beskrifning om Fru Stackelbergs ställning rör mig oändligt. Hon förtjänar ett bättre öde, och jag indignerar mig mot Stackelbergs uppförande. Hans hårdhet mot henne tål ingen förklaring. Sedan han fått af henne alt hvad hon hade att ge, förakta henne för en annan kärlek och lägga ovänskapen till otroheten, är så stridande mot all mensklighet, att ingen ursägt derföre kan gifvas. Må emellan goda själar en svaghet kunna någon gång förlåtas och ädelt bortglömmas; men förbannad vare den Maka, hvars fel sträcker sig från sinnets yrsel till hjärtats brott, och genom hat till den mot hvilken han felar, förvandlar svagheten till missgärning. Aldrig skref jag någonting med mera kännedom af sanning än detta, och du rättvisar mitt tänkesätt. Jag önskar att Fru Stackelberg aldrig reser till Finland. Det är ett Christeligt värk att hindra henne därifrån. Det är en viss olycka hon söker. Skall hon gå dit, ruinerad af sin man, att kanske utköras inför hela godset af den som intagit hennes ställe? Jag kan ej annat än afråda henne därifrån, om jag ser henne. Häldre än att så blottställa sig, må hon, på det lilla ställe hon ännu äger, äta rofvor, och löna föragt med föragt. Må hon, af

sin brors onyttiga högfärd, åtminstone till sin egen räddning taga så mycken ståltbet som fordras att känna sig själf, och ej med vett och vilja utställa sig för förföljelse och vanära.

Jag gjorde mig hopp att. för henne kunna negociera ett lån. Min man var Eberstein; men det lät sig ej göra för det närvarande. Gud gifve att jag kunde betala henne mitt eget lån, som hon med så mycken vänlighet ej återfordrat. Det skall bli mitt första bemödande.

Jag tycker hvad möda du haft med att säga Fredrika om att hon ej skulle komma hit. Det var ledsamt att mine bref skulle komma henne för sent till handa, genom Lundstedts dumhet. Den gamla Gubben Noach satt väl då på någon Krog, detta Ararat, där hans Ark alltid stannar.

Jag har i dag beställt en låda, för att i ny och bättre jord omsätta ett vackert Pomerans-träd som Bror Göran här lämnat, och som skall stå på en piedestal i min Mors Sal. Planterat af en afleden Son, omsatt af en annan, skall det hos henne bevara två barns minne, af hvilka hon varit och är lika ömt afhållen.

Kerstin har i dag varit här att taga afsked af oss, och hade sin Son med sig, lika fet och fostrad som Gösta var under hennes styrelse, den nyttigaste Information han ännu tills dato haft. — Med mitt vanliga hassleri med henne, sade jag henne att jag nästa år ville själf öka hennes familie med en gosse, och bad att hon emedlertid öfver vintern ville tänka på hvad den skulle heta. Utan all slags embarras och med Vingåkers flickornas vanliga qvickhet svarade hon att hon var nöjd därmed, men att, som hon nu är i god sämja med sin man, denna Son äfven borde hafva något af honom och att gossen således skulle heta Jan Pelle, öfver hvilket beslut hon förklarade sig ej behöfva så lång betänketid som öfver vintern. Jag skänkte henne två Riksdaler på hand, som städsel för nästa sommars Contract, och stoppade hennes ficka full med skorpor, som min Mor sade vara onödigt, och hvartill hon i det samma själf lade en stor Sockerbit och ett stycke pepparkaka.

Stinas händelse är narraktig. Denna grossesse, som synes, tilltager och är så viss att vi Correspondera därom med så många planer och att den fattiga Flickan blir halfgalen, slutar sig med en dementi. I en större värld såg man förr en lika händelse. Stina har i smått gjort detsamma som Hertiginnan och vår Köks-societet varit lika bedragen om en Kockspoike, som Sverige var det om en Thronföljare.

Den 19. Augusti. Måndag. Jag har varit sysslosatt med allahanda små Notor och upsatser för min Mor hela förmiddagen, så att mina Herrar Elever ej stort haft nytta af mig i dag. Efter slutet af dessa göromål, satte jag om Bror Görans Pomerans-träd i den nya lådan som nu var i ordning, med sin piedestal, på hvilken hon skall stå i min mors rum. Trädet blef flyttadt med klump och oskadadt.

På ena sidan af lådan skref jag:

Planteradt
af Göran Ludvig Oxenstjerna †
Omsatt
af Johan Gabriel Oxenstjerna
Wårdadt
till bägges hugkomst
af deras Mor,
Sara Gyllenborg.

På andra sidan:

Späda träd som jag har hägnat
Sen en bror planterat dig!
Lef, åt bägges hugkomst ägnadt,
Som hos dig förenat sig.
Vinterns kyla, vindens spelning
Åt din växt ej fruktan ger;
Den som satt din första telning
Fruktar ock ej ödet mer.
Tryggt, du stormen hör försvinna
Utom hyddan der du gror;

Inga stormar äfven hinna
Till den fristad där han bor.
Väx; och lät din grönska ära
Oförbytt med jordens höst
Af två bröders kärlek, nära
Minnet i en Moders bröst.

I eftermiddag ankommo Ungerns sällskap, bestående af Gubben, Gumman, Sonhustrun, 5. Fröknar och en gammal Fröken Fick. Gubben en hederlig estimabel Landtman, likväl ej trög och af godt sällskap. Fru Ungern, syster till Fru Liljesträhle den äldre och lik henne. Gammal, men en värdig gumma. Stor ton af den förra tidens complimenterande höflighet. Mycket sjuklig af dina plågor. Nerver och hufvudvärk. Hon har varit olycklig af en faslig hypocondre, som hos henne var Religions-oro, och satte henne i förtviflan. Jag har en viss agtning för denna slags hypocondre, under det jag beklagar den. Kanske af alla är det den förläteligaste, då vår tanka lyftes inför den eviga renhet af hvilken vi skola dömmas; och hvem vet om ej den misströstande i sin ringhet nalkas honom närmare än den, som i sitt lugn hvilat på en förtröstan den han tör hända ej har rätt att våga fatta?

Fru Ungern var Syssling med min Mormor och heter Fleetwood. Således är allt detta Herrskap, Tante, Oncle och Cousine.

Hennes Sonhustru Jan Jakob Delsons dotter med första giftet, är lika estimabel som mindre älskansvärd. Jämförd med sin nuvarande Styfmor kan man säga att den ena var Gracerna utan dygd, och den andra Dygden utan Gracer.

Cousin Jan Henning hade så mycket sagt att alla 5. Frökarna Ungern voro fula, att jag fann dem vackra, som alltid sker af öfverdrifna beskrifningar. Vid närmare påseende fann jag likväl att Jan Henning och jag kunde gå halfva vägen hvar, i jämkandet af våra omdömen.

Fröken Fick är blott ett sällskaps fruntimmer, som jag tycker ej med särdeles behag skall uppfylla detta ämbete.

Inom en half timma var Gösta lierad med alla flickorna, som endast vana vid sitt eget slägte, voro lika glada åt honom. Musik,

sagor, Theater, allt hvad han visste var developperadt på en gång. Han är enchanterad öfver denna Visite. Nu känner jag honom nog för att se att han i sin själ ej är så bull som han ser ut hos oss hemma. Den göken tycker att det ej lönar mödan att vara artig för våra hvardags ansigten. För alla andra krummar han sig och behagar så gärna som en annan. Full af heder för öfrigt i sin Character, behöfves att bilda honom ej annat än en förnuftig lärare för kunskaperna och en dygdig men tillika aimabel meniskja som leder honom i goda sällskaper, som öppnar hans begrep för belevnenheten och förfinar hans tanka till det man kallar attentioner, denna högre grad af artighet och dygdens prydnad, som är ännu mera än blotta höfligheten, emedan den, med all usage du monde, ej kan vinnas utan i förening med ett godt hjärta ömhetens böjelse och tankans liflighet.

Den 20. Augusti. Tisdag. Jag har inga poikar af de två jag medförde. De göra sin Cour åt Frökuarna. De lyda mig intet. Jag skulle hafva badat Gösta i dag, men det var ej att tänka på. Få se om det kan ske i morgon.

Jag har gjort mig så artig med att entretenera de främmande, att jag har ordenteligt fått beröm af Albertine.

Flera främmande voró här, bland hvilka voro Baronessan Palbitzki med sin Son, en ung kar af 22 år, som har mycken talent, var en Officer af mycket hopp, och har blifvit af sin far tvungen att taga afsked mot sin vilja, och Öfversten Gref Gösta Wachtmeisters efforter och bref att få behålla honom qvar i tjänsten. Detta tvång af Fadren kom af en svaghet att kunna förlora sin enda Son i fall ett krig skulle bli. Sonen var au desespoir. Modren lika så och till den graden att hon bad Jan Henning tala med sin man och ärhålla att Sonen skulle få fortfara att tjäna. Alt var fåfängt. Den unga nödgades taga afsked, är missnöjd med sitt ovärksamma lif, och tröstar sig ej öfver den egendom han får ärfva. Dessa äro bland det stora antalet af de falska steg dem föräldrar så ofta göra mot barn, af öfverdrifven ömhet. ibland, och

ibland af en öfverdrifven tanka om sin egen klokhet, utan att betrakta sina barns böjelser och lynnen.

De främmande reste om aftonen. Jag gick ut en liten stund att taga afsked af mina promenadställen. Adieu Sundäng. Adieu Skydds Gudinna af Parken. Kom ihåg ditt löfte att råka mig nästa sommar under Linden, utmed den stora stenen bredvid sjöstranden.

Jag mönstrade sedan litet igenom mina papper och småsaker, och passerade qvällen med min Mor. Vid åsynen af mina portefeuiller skäms jag att ej hafva skrivit något särdeles här nere. Men det har ej kunnat vara. Jag har på ena sidan varit ständigt antingen med min Mor, eller af en nödvändig höflighet med Cousine Albertine, då hon hade gässarne hos sig hela dagen. Utom dess har jag värkeligen varit om ej generad, åtminstone ständigt interromperad med att titta efter dem så snart jag ej hade dem för ögonen. Till dubbel olycka har jag under hela denna tiden aldrig fått rå om mina rum i Stenhuset. Först bodde Magister Enhörning där i två veckor, och sedan intogos de af Lundberg. Jag har således aldrig fått upprätta min Parnasse, och här på Skenäs kan aldrig Apollo uppenbara sig rätt för mig, utan opp i Stenhus vinden. Jag hoppas likväl, att eftervärldens förlust skall bli ärsatt, och att jag skall bli qvickare på Manilla, än jag denna gången varit på Skenäs.

Den pungen som jag ämnar dig är nu färdig. Jag finner att han är illa knuten och att på flera ställen äro maskor öfverhoppade. Jag hade tänkt fylla den med Ducater, eller be dig där förvara dina; men der äro så stora hål i knytningen att de kunde falla ut. Jag råder dig således att däri blott lägga ullnystanet när du stickar på din stubb. Som detta arbete ej är af dem som gå fortast i världen, tror jag ej att pungen skall för hastigt utnötas.

Den 21. Augusti. Onsdag. Jag skulle hafva badat Gösta i dag. Det blef ej af. Det är Jan Hennings födelse dag och blef en fête Champetre.

Kl. $\frac{1}{2}$ 8 om morgon då jag höll på att med möda vakna, och Gösta på andra sidan, i gäspning framgrymtade sitt: God morgon, söta Pappa, kommo min Mor, Albertine och Julie in till oss. De hade då redan gratulerat Jan Henning och gjorde oss en Visite i förbigående. Det blef afgjort att vi ej få resa i morgon utan om Fredag. Vi äro budne för i dag till Mamma. Jag får ej komma till Staden förr än om Söndag, men förbudet kommer i stället på Lördags morgonen, så att du ej skall få någon oro af vårt dröjsmål.

Jag har måst göra Coupletter som Gösta sjungit till middagen, på den bekanta Airen Bevara Gud vår Kung, som nu är känd under namn af Folksången.

Bevara Gud vår Vän.
 God Maka, Farbror, vän
 Beskydda den.
 Långt från all oros strid
 Lyckans och hjärtats frid
 Fyller hans lefnads tid.
 Lefve vår vän!

Gläd utan undantag
 Med sällhet och behag
 Hvar af hans dag. (!?)
 Finne han dagligen
 Af dig välsignelsen,
 Och af oss kärleken.
 Lefve vår vän!

Njute hans ädla bröst
 Af oss till lifvets höst
 Ärkänslans tröst
 För alla lika kär
 Kröne hans sällhet här
 Vårt hopp och vårt begär.
 Lefve vår vän!

Gösta, Julie och Erik voro kläddes i hvitt, som sammansattes för bägge Gåssarne af tvänne skjortor hvaraf den ena façonerades till Pantalonger och den andra till en slags mäss-skjorta med festo-

nerade ärmar, guirlander kring lifvet och öfver axlarna, med kran-sar kring hufvudet. De voro klädda alldeles som jag såg på Grips-holm les enfants de Choeur klädda när Athalie speltes, och lycka-des ej illa. När Cousin Jan Henning kom till bordet hos min Mor, kommo barnena emot honom ur hennes Sängkammare och Gösta sjöng sina Coupletter.

De åto middag i sin Costume och klädde om sig efter mål-tiden att följa sädeskörningen, hvarvid de arbetade och vältade sig med bondflickorna på det rustika sätt som jag fordom öfvat, och jag hade den fägnaden att igenkänna alla mina egna poj-kmanèr. En början är gjord till min packning, men som denna dagens fête mellankommit, har jag blifvit tvungen att uppskjuta resan till om Fredag, hvilket jag nu kan göra de härvarande till viljes, utan fruktan att oroa dig, emedan jag har ett förbud som kan vara hos dig med underrättelse om dröjsmålet, innan den stun-den då vi blifva hos dig väntade.

Den 22. Augusti. Torsdag. För att roa mina 2 gossar, förde jag dem i förmiddags till ett bärg på andra sidan om sjön, som kallas Ufberget. Där synas lämningar af en gammal ringmur som säges hafva varit ett Vikingnäste, och man tror troll och nedgräfd skatter finnas där. Gossarna hade gjordt sig om detta bärg en präktig idé. De funno ej de underbarheter som de väntade; men man bör resa hundra mil för utsigtens skull, ty Italien och Schweitz äga ingen skönare.

Lundberg afgeck i dag med förbudet och lär således i tid kunna förekomma dig om vårt uppskåf.

Till middagen och hela dagen kom Probstén Nisser. Han söng vid Claveret och har en Charmant röst. Men ehuru gärna jag ser honom, var det mig tungt att på sista dagen af min här-varo hafva sällskap af Främmande som hindrade mig från att lämna den hel och hållen åt min Mor. Främmande i ett sådant ögna-blick komma mig före som någon skulle anlända att fråga den som dör hur han mår!

Emedlertid gjorde jag ändå min inpackning en gros på dagen och i qväll efter måltiden af mina små effekter och mitt lilla skrin. Jag har uträcknat mina drickspengar, och de gå långt nog med bästa hushållning. Jag ger åt fattiga och är det själf. Det enda som därvid upmuntrar mig, är, att det skall roa Änglarna; ty det säges att de fägna sig när fattiga skänka hvarandra. Om så är, tror jag att jag ofta haft den lyckan att roa dem.

Jag tackar för dina bref till Mama och Albertine som kommo i dag och som äro rätt artiga och aimabla. Du trodde ej att jag skulle få se dem, utan att jag var borta. Tänk, om du i den förtröstan hade skrivit ovett om Snäppan. Det var din lycka!

Den 23. Augusti. Fredag. Det vore att upprepa hvad du känner och begriper, att vilja omnämna den rörelse hvarmed jag reste från min Mor. Mitt tänkesätt för henne, hennes kärlek för mig och hennes ålder, säga i få ord allt, hvad jag om detta afsked vidlyftigt kunde tala. Vi väpnade oss på alla sidor med den låtsade styrka som skryter med mod i skilsmässans stund, och försvagas så mycket mera i ensamhetens.

Vi reste kl. $\frac{1}{2}$ 12 och kommo utan någon slags händelse till Eskilstuna kl. 7. Dagen utan någon omständighet hade ej gett mig ämne till den minsta berättelse, om ej i qväll en sak passerat som charmerade mig af Gösta, emedan det var en stråle af Charakter som visade hvad han är under alla sina nuvarande yrheter och ouppmärksamhet. Jag hade till aftonen Karp. Fägnad af denna mat som han ej kände, och utan den omtanken att fråga mig om jag ville hafva hufvudet, begärde han det. Jag gaf honom det, och sedan han med glädje opätit detsamma, frågade han mig om jag ville hafva Tungan? Jag svarade honom att som han ej hade frågat mig om hela hufvudet, var det förmodeligen ej hans allvar att bjuda mig tungan. Jag hade knappt hunnit säga dessa ord, förr än han i ögnablicket brast i en gråt så stark och så sann att jag blef rörd deraf. Han frågade hur pappa kunde tro honom så illa, och det ges ingen façon han ej på sitt bästa vis nyttjade att öfvertyga mig att han hade ingenting så kärt som mig. Hans

beteende vid denna lilla händelse har gjort mig en öm fägnad och om möjligt är fästare mig till honom ännu närmare än förut; ty jag såg så klart den värkelige ömhet som bor i hans själ, och att hans väsen är att anse som en fruktbar jord, som blott behöfver odlas att frambära de rikaste växter. Jag är litet stält öfver att se mig så mycket afhållen som jag är det af honom. Gud låte mig af honom kunna bilda en Christen för den Högste, en medborgare för fäderneslandet och en vän för mänskligheten. Han har anlaget för dem alla, men upplysningens vård fordras att utveckla hans egenskaper, hvartill fordras kanske mera konst, än för de flesta andra.

Jag skrifver detta i Eskilstuna, åter i samma rum, hvarom jag talte vid min nerresa. Detta minne förenadt med åtankan af min Mor, som jag i dag lämnat, äro för mig nog ämnen till betraktelser i afton. Endast hoppet att tro mig i öfvermorgon lika välkommen som jag smickrar mig att i dag hafva varit saknad, lättar de tankar som nu följa mig till hvilan.

Den 24. Augusti. Lördag. Jag glömde att omtala en bondhögfärd som jag i går aftons begeck och som kostade mig half annan Rdr. Frun averterade mig att Karp var mycket dyr, när jag begärde den. Jag förargades däraf, och svarade tvärt att det var hennes sak att koka och min att betala. Hon kokade och jag betalte. Då förargades jag ännu mer, och fann att värdinnans varning var lika beskedlig som min stålthet var dum.

Vi reste kl. 8 från Eskilstuna, och jag kunde ej undgå att besöka Ulfhelt, där jag fann föräldrarna och syskona i all den djupa sorg som förlusten af ett barn och en syster naturligt skall gifva. Gref Carl Jan själf i synnerhet var mäst rörd. Han är åldrad. Han gret ouphörligt under hela den tiden vi voro där. Jag dröjde där blott en timma. Ett längre besök hade varit plågende på ömse sidor. Det oaktadt förde han oss likväl omkring i trädgårdarne och var mycket intagen af den ömhet jag sökte visa, och mitt deltagande i hans förlust. Jag reste därifrån kl. $\frac{1}{2}$ 2 och kom kl. 3 till Mariefred, der jag bor rätt väl. Sedan vi ätit middag, gingo vi opp till Slottet, hvarest mina gossar ägde den fägnaden, att se

något nytt, och jag den smärtan att sakna något gammalt. Efter slutet af denna besigtning, gjorde jag ensam en visit hos en Fru Sundberg, hos hvilken jag bodde då jag var sist vid Gripsholm, och sedan en promenade ensam med mina gossar, som uttröttade af dagens arbete somnade med maten i munnen kl. 10.

Men jag som ej somnar, skrifver nu detta, och är ej tvungen att skynda mig mer än jag vill. Intet Spektakel skall i qväll uppföras här, inga värsar skola vara färdige till Fêten i morgon, och jag är mästare af min tid. — Jag gör ingen målning af Gripsholms Slott, den du hört, sett och känner, ej af nya meubler, som ditkommit, dem du kan föreställa dig med mer eller mindre guld; ej af ändringar som föga skulle interessera dig. Jag orkar ej beskriiva Gripsholm som det är, när jag ej kan beskriiva det som det varit. Jag är nöjd att dess åsyn roat dem för hvilka jag reste hit, och i detta ögnablick, ensam i min kammare, gammal och tung, men ändå författare, känner jag mig nu i själfva verket vara, hvad jag på detta ställe för tjugu år sedan föreställde: Poeten i Mariefred.

Brukspatron Hallgren som jag ville söka, är ej i Staden. Fru Reuterskjöld som jag ej vill finna, har hälsat mig genom Catrina, och Oncle Adlerberg som är här, skall jag undvika. Dessa äro de personager som mig vetterligen utgöra Stadens stora Societé och i hvilken jag som utlänning borde söka att presenteras, om jag ej reste så hastigt.

Farbror Jan som bodde här, hade ej orätt att berömma stället. God mat, mycket snygga och vackra meubler och sängar, och 3 rätt täcka Mamseller göra denna bonings prydnad och heder. Han har här ej velat säga sitt namn utan var incognito som en Herre som ej hade någon tjänst. Hvad tycker du om honom som agerar Förste i en småstad och är så borgerlig i Residencet?

Efter min visit hos Fru Sundberg, stal jag mig ut ensam ett ögnablick till den ruinerade Kernbo kyrka som ligger straxt utanför Ladugården och där jag med Sal: Kungen, Schröderheim, Stenbocken och Muncken bevistade om midnatten den underbara Scène

som agerades af den namnkunniga *Björnram*. Om någon öppnat den andra världen, och visat dess invånare för våra ögon, var det han; och ingen raisonnement kan hos mig utplåna det intryck dessa åsyner lämnat i mitt minne.

Jag har under denna resa gjort stora depenser på min egen person. Jag återkommer till Stockholm med 2 Nattröjor dem jag *unnat* mig själf. Jag har äfven *unnat* mig ett halft dussin ullstrumpor, men ett sådant slöseri skall ej mera hända. Jag har äfven här i dag köpt en kanna krusbär dem jag skall äta opp på vägen, och efter dem, skall jag återtaga som förr, den skyldigheten att *unna* andra, så snart jag ser Stockholms murar tillbaka.

Borgenstjernas lefnad här bör bli honom angenäm. Den är passande för hans ålder, sjuklighet och håg för stillheten. Jag önskade att finna en retraite lika lugn och lika sorgfri som den han kan äga, ett ställe, der jag undan lifvets bekymmer, kunde sluta de dagar det ännu skall räkna, och lika okunnig om berömmet som smädelsen, hvarken söka det ena, eller såras af den andra. Men hvar finnes detta ställe? Hvar vistas denna förgätenhet? och till hvad ödemark skulle menniskan fly att ej möta orön? Hvem är nog blind att ej skönja en ovän? Hvem är nog döf att ej höra förtälet?

Den 25. Augusti. Söndag. Innan Gudstjänstens början, geck jag opp att låta mina följeslagare se Mariefreds Kyrka, som är simpel och vacker. Jag betraktade därvid spåren af ett förfärligt åskeslag, som i fjol nedslog och efter alla gjorda reparationer ännu synes i ett hål tvärt igenom en mur af 3 alnar. En lång ledstång af järn, som följer trappan, frälste kyrkan, igenom det att han afledde åskeslaget som geck derigenom ner i jorden.

Vi reste från Mariefred kl. 9 och för att visa åt Gösta allt hvad stället ägde att framte, geck jag med honom och Erik opp till gamla Kärnbo kyrkas ruin, oaktadt min enskilda visit i går till dessa lämningar. De funno sig mycket förundrade att se denna förstörelse och jag tänkte i mitt sinne på de olika begrep hvarmed de och jag genomletade dessa förfallna murar.

Efter vår middagsmåltid i Telje, ankommo vi till Stockholm kl. 6 om afton. Jag har aldrig gjort en resa mera gynnande i det hänseendet att ingen den minsta ledsamma händelse mött mig. Ingen enda elak häst, ej en enda brusten rem eller skruf har gjort mig besvär eller oro. Det är en verkan af deras förböner som älska mig. Jag har rest ledsagad af önskningar från den jag lämnat, och mött af önskningar af den jag gick att söka, och olyckan har ej kunnat tränga sig genom den vagt de hållit kring vår vandring.

Den är nu lyckligt fulländad och efter en timmas dröjsmål i i staden att byta vagn och hästar, ankom jag till Manilla, där jag af dig blef mottagen med din vanliga ömhet, och med de goda omsorger du tagit för mitt vistande här. Från en mors kärlek återkommer jag till en hustrus. Jag återgaf själf en Son åt min egen Mor; Jag återställer nu äfven en Son åt dig, där han nu får uppfylla det ställe jag hos henne intagit. Om åldern har tillåtit mig att liffigare uttrycka mina känslor för henne, än hvad ett barn kan yppa för dig, så är hans hjärta ändå lika godt, och en gång skall din ålderdom äfven glädas af hans eftertänkta vårdnad. Emottag honom nu tillbaka ur min famn, bevarad af Försynen, återställd till helsan, och förena dig på nytt med de två, med hvilka du utgör en warelse.

Jag kan ej undgå att sakna det lugn och den sorgfrihet hvori jag en stund hvilat från de besvär som åtfölja oss; dem jag kommer att återtaga och dem jag redan föreser i deras vanliga kedja. Men bördan blir mindre tung när hon lättas af vänskapens händer, och ditt förtroende skall ge mig den styrka som jag ensam skulle sakna.

Jag beskriver ej mera mina dagar. De blifva oss hädanefter åter gemensamma, och, glada eller besvärliga, delas af bägge. Om i deras lopp din hälsa kan förbättras, om detta ställe kan bidra till ett så kärt ändamål, är min önskan vunnen och det största steget gjordt till de mildare omständigheter jag förespar af Försynens godhet, af hvilka den förflutna tiden medfört en början;

och fortsättningen låfvas af det Hopp, som ännu aldrig bedragit sin Sångare.

Jag slutar detta papper med en hemlig ömhet. Den liknar ett afsked med en vän, som man ej mer skall återse. Denna skrift var min förtrogna. Jag berättade honom hvar afton min förflutna dags händelser och lämnade med trygghet mina tankar åt hans tysta vård. Hans samtal hade blifvit mig en vana så väl som ett nöje, och under loppet af dagen, roade jag mig ofta med att tänka huru jag skulle beskrifva honom om qvällen. Det roade mig hvar Lördag, vid afsändandet af veckans häfte att du skulle mottaga det den följande Tisdagen och ömsom röras, le och förargas af mina betraktelser. Denna vän, med hvilken jag hållit alla dessa öfverläggningar, är nu ej mer. Frid vare med hans minne, och när hans skriftliga samtal nu bytas mot författarens närvaro, så låt dem hos dig förvaras som de Dödas Dialoguer. Hvem vet hvad ödet en gång förbehåller detta papper. Kanske bland någon bortglömd papperhög i en halfmultnad träkista, finnas de af Göstas Sonson på Vinden af Lennartsnäs palais, hvilket då förmodeligen är färdigt. Den unga Fideicommissarien får se dem inknutna bland gamla Avisor, med bruna kanter och i ett möjligt segelgarn. Men då vid bläddrandet däri, han ser Farmors och Farfars namn, contramanderar han sin befallning att bränna opp det där skräpet som ligger på vinden. Han tar ner dem i sitt Cabinet, och när han en dag samlar sina vänner, faller det honom in att roa dem med att se den curieuse styl och smak han sett i ett Manuscript, som han funnit sedan gamla Farfars tider. De unga finna denna läsning ledsam. De eleganta säga att det är en styl af andra världen, de litterate att det är matt i tankar, om äfven man ville förlåta det urmodiga skriftsättet. De flygtiga skratta åt den sockrade ömheten för en gammal Mor, åt barnsligheten af en liten gosses detaillier. Någon skenhelig Fru finner sin blyghet sårad af vissa betraktelsers frihet, och alla instämma i plattheten af de allmänna saker som beskrifvas. Men bland alla dessa finnes en som har ett ömt hjerta. Han tar skriften i försvar och säger: att med alla sina ofullkomligheter,

måtte dess författare ändå hafva haft en god själ, och den till hvilken detta blef skrifvet, hafva förtjänt att älskas. Han begär att närmare få genomse denna skrift, och efter någon tid lysa utdragna bitar däraf i den dåvarande Stockholms Posten. De lärdas nyfikenhet väckes af dessa stycken, man röjer skönheter dem man ej straxt märkte och en Bokhandlare anholder snart i ödmjukhet hos Grefven på Lennartsnäs om Nådigt tillstånd att få trycka dess Höga Föräldrars Correspondance. Han samtycker därtill och hela detta verk framträder för världen, prydt af våra Portraiter, och tillägnadt vår Sonson med ett smickrande företal, hvari man igenkänner hos honom förfädrens snille och egenskaper, lika väl som deras namn. Då börjas vår namnkunnighet, och det blir mitt midnattsarbete som öppnar för oss odödlighetens dag.

Manilla den 25. Augusti 1805.

Johan Gabr. Oxenstierna.

Nota*).

Pag. 20 nämner Förf: en Björnram. Det var Translatoren för Finska Språket i Konungens Cancellie, Kongl. Secreteraren Gustaf Björnram, en född Finne, Frimurare-ordens-Broder, Mysticus, kanske Svedenborgian? Oxenstierna har, uti Frimurare-Logen, sjelf parenterat öfver den bortgångna Brodern, (år 1803?) och beskrifvit honom som en enslig, från verld och vänner helt och hållet afskild betraktare och forskare af öfversinnliga ting, som fört en okänd och obemärkt lefnad, utan att ens stå i särdeles förbindelse med Frimurarene. Några allusioner i detta tal, utmärka det djupa intryck de här ofvanföre, (pag. cit.) omnämnda scener lära gjort på Författaren, ty han synes icke förneka möjligheten af Andeskådning och några få Menniskors närmare förbindelser med den öfversinnliga verlden. Se nämnde tal, i Oxenst. Arb.

*) Tydligen tillagd af afskrifvaren.

Några notiser om Bengt Lidner.

Lidners biografi framträdde först i Deleenska upplagan af hans skrifter (1812), enligt Palmblads förmodan författad af Hammarsköld. Delvis som protest mot denna trycktes (1820) i den af A. A. Afzelius föranstaltade samlingen af Lidners småskrifter en af »Ev. Jaquette Lidner, född Hastfehr», undertecknad »Lidners biografi», vanligen känd under namnet »Lidners biografi af hans enka», men antagligen författad (efter hennes uppgifter och i afsigt att »samla en skärf till Lidners enka») af utgifvaren. Sedan kommo Franzéns minnesteckning af Lidner (Sv. Akad:s Handl. XIX, 1841), Palmblads biografi öfver honom (Biogr. Lex. VIII, 1842), Atterboms teckning (Sv. Siare o. Sk. V, 1849) och F. Sanders »Lefnadsteckning» (L:s Saml. Skrifter 1859). Redan den sistnämde tillade och rättade ett och annat. Sedan har G. Ljunggren i P. o. I. T. 1872, n. 101, 108 (måhända samme »välvillige granskare» som, enligt Atterbom, i »Nya Skånska Korrespondenten» offentliggjort uppgifter om L. och Thorild ur Göteborgska Nationens i Lund Album), K. F. Werner i »Tillägg» till B. Lex. VIII (Ny revid. uppl., 1876), C. G. Estlander i Finsk Tidskrift (1877, 78: Lidners finska resa) och S. Wieselgren i Nordisk Tidskrift (1878) kompletterat och beriktigat uppgifter om Lidner.

Till dessa kompletteringar kunna vi göra några tillägg.

I samlingen af bref till och från C. C. Gjörwell (Kongl. Bibl.) finnas följande hittills ouppmärksammade meddelanden om Lidner:

1. *Gjörwell till P. Alströmer*. Brefvet begynt 12 oct., slutadt 1 nov. 1779.

— — — Om den stora *Fêten* på Drottningholm borde jag gifva någon idé, men sannerl. jag dertil är i stånd, ty jag har

ej råkat någon så förnäm person, som dervid kunnat vara närvarande, eller jag velat fråga derom. Complicuerad och prätigtig skall den hafva varit, något deri Tornerspel, något Trollspel. Hertig Fredrik skal dervid hafva inlagt utmärkt riddarefrägd. Prinsessan gaf d. 24 jul. på Svartsjö en liten oskyldig fête åt Enkedrottningen, bestående uti en svensk Proverbe, af Barn, som Hennes Maj:t lärar föda up. Den upfördes i en Bosquet, och bevistades af begge Hertigarne och Hertiginnan, af en Kammarherre, som på Konungens vägnar ifrån Drottningholm complimenterade till Födelsedagen, af Öfverståthållaren och flere. — Just i den tiden steg Hr *Liedner* upp på vår Hofparnass som en Raket, hans Snille omtaltes på hela Lofön som ett underverk, honom lofvades guld och gröna skogar, han skref Fabler och Skålar, men han förblef dock utan kläder och utan Penningar, Solskenet föll på andra Snille-verk, och han var nog oförsigtig at skrifva et Epigram öfver Mr la Bourdonniere, som lärar betjent den store Fêten med sina versar. Hvad hände? Hr Ziebeth hade ingen Pension, mindre något Bibliothecariat, la grande ressource de nos jours pour la recompense des grands Genies, för Sin Protégé. Hofvet for till Gripsholm, la Bourdonniere beskänkt till Upsala, och Liedner naken til Stockholm, hvar han nu svurit Fanan vid Bar. Cederhielms volontaire-Regemente, som låter starkt värfva genom sin Gen. Adjutant Haldin».

Vi erinra att La Bourdonniere 1767—1808 var fransk språkmästare i Upsala; frih. Jos. Carl Cederhielm, »han som äter människor» enligt Gustaf III:s infall (Sv. B. L. N. F. III, 94) utgaf 1779 »den antiministeriela veckoskriften» *Sanning och Nöje*, Haldin skref s. å. både i Cederhielms tidning och i Stockholmsposten klander mot regeringen, särskildt mot bränvinsregalet. Afser Gjörwell att L. i förtreten skrifvit i »Sanning och Nöje», eller endast att han vid återkomsten till Stockbolm låtit sig se ibland de oppositionelle? — Adressaten, Kommersrådet Patrik Alströmer, hade varit Lidners patronus under hans studenttid. Antagligt är, att han meddelat sig med G. om Lidner tidigare än detta bref skrefs, men i 1779 års samling af bref till Gjörwell finnes intet bref från P. Alströmer.

2. *Warmholtz till Gjörwell.* Christineholm ce 27 Mars 1780.

— — — »Les particularités que contient la première partie de l'Apostille du 6 ne m'étaient pas inconnues: il s'en débite encore d'autres non moins singulières, et ces details ont fourni pendant une quinzaine de jours ample matière aux conversations. Le Quidam qui va voyager pour un objet aussi utile que le Théâtre, est sans doute un homme à talens: faites le connaître d'un peu plus près, si cela en vaut la peine, car je ne me souviens pas de l'avoir jamais entendu nommer». — — —

Gjörwells svar. Stockholm 18 April 1780.

— — — »Jag undrar rätt högeligen öfver Hr Hofrådets okunnighet, rörande Hr *Liedner*, då han likväl har den eburu oförtjenta hedern, at stå som en Auctor, uti Hr Hofrådets Bibliotheca Historica, det vill säga, som Respondent för Hr Lagerbrings Disp. de Revolutionibus Novissimis, Lund 1774. Sedan tågade han öfver Hafvet till Greifswald, där han lät trycka en Disp. De jure Revolutionis Americanorum, som skulle hållas, om jag mins rätt, under Prof. Ahlwardt, men kom aldrig til ventilation, knapt til betalning hos Boktryckaren. Efter hvarjehanda illiterate äfventyr kom han til Stockholm, har här och på Drottningholm haft nya, och är nu stadd sedan 8 dagar på sin nya utländes resa med som han påstår högt tillstånd samt friska pengar. Det som i Lunds veckoblad förmåles om hans resa till Ostindien måste väl vara et misstag, så framt icke Ostindien är belägit i Sv. Pommern. Ganska rygtbar är han också på vår Parnass vorden för Sina Fabler, om hvilkas skrot och korn bilagde Allehanda rundeligen intygar. Eljest är han från Götheborg, och har han ärligen klappat Bar. Patrik Alströmer på pungen; men han har längesedan tröttnat upp, så at, om Hr Liedner ej nyligen blifvit omvänd, uttömmar han väl ock den nye Patronens godhet. Hr Ziebeth har i Hofvet först protegerat honom, men jag menar att jag förr berättat huruledes han i förl. Sommar skref på Drottningholm et Epigramme öfver Hr Bourdonnières högre ynnest, som då på en gång bräckte hans lycka. Sedan är denna Breche väl hopklistrad; men få se huru länge det håller.

Nu til folk af hel annan Calibre: Til ex. Hr Wargentin» . . .
Warmholtz' svar. Christineh. ce 27 avril 1780.

— — — »Deja, je m'étais proposé, Monsieur, de Vous demander, qui pourrait être ce malheureux Fabuliste, qui a été si bien étrillé dans le *Dagligt Allehanda*. Vous me prevenés, en m'apprenant que c'est le S:r Liedner. Il est vrai, que son nom se trouve consigné dans ma Bibliothèque historique; mais avec une infinité d'autres *quos fama obscura recondit*, et que je connois tout aussi peu que je connois le S:r Liedner. Mais que sait on, protégé comme il est, il ne tardera peutêtre pas, en se livrant au Théâtre, d'acquérir de la célébrité». — — —

Enligt G. L—ns meddelande om *Lidner i Lund* försvann han derifrån i jan. 1776; han skulle i dec. 1775 ha försvarat en disputation af sin gynnare prof. Colling, De jure Confinationis, men blef i stället, säger filos. fakultetens protokoll, »confinerad till Göteborg». L. tyckes därifrån blifvit skickad till Greifswald och hvarken till Ostindien eller Goda hopps udden, en resa som för hans förre beskyddares, P. Alströmers, korrespondent, de literärtbiografiska notisernas samlare »par préférence», Gjørwell, är alldeles okänd. L. har aldrig sjelf nämnt ett ord om en sådan straffresa, och det »vidsträckta haf» som enligt den af Franzén anförda »afskedsversen» vid »Afrikanska resan» snart skall skilja honom från P. . . ., kan mycket väl vara hafvet mellan Göteborg och Greifswald. Der skulle han »die . . . Aug. 1777» under filos. prof. P. Ahlwardts præsidium försvara en af honom sjelf författad disputation »De jure revolutionis americanorum», jemte 12 »Theses in gratiam Dn. opponentium» (20 sidd. 4:o, med dedication på vers till P. Alströmer och på fransk prosa till hofsekreteraren J. Beckmann, den ende som känner A:s »générosité pour moi», säger L.). Författaren fördömer skarpt Englands handlingssätt, gillar amerikanernes. »Procul ab Americanis ego, cum jura eorum hastis et ignivomis telis vindicare nequeo; in Cathedra, non bombardis sed argumentis, non acinace sed ratione, pro eorum revolutionis jure pugnare conabor». Efter framställningen af denna rättighet skildrar

förf. den pågående striden »pro aris et focis»: »Hinc uxor, ut Heroïna, pro viro pugnat, vir pro uxore, proci pro puella et senex infanti gladium præbet, libertatem patriamque exclamat et moritur. Nemo fere in America hominum est, qui titubat, dubitat, vel inter servitutem et mortem hæsitat» . . . Gustaf III hyllas i vackra ord, och dermed torde disp. ursprungligen slutat. Men förf. har nödgats tillsätta: »Colophonem huic jam impono dissertatiunculæ, cui publicam approbationem Amplissima Facultas Philosophica, nescio cur? denegavit, et conamen juvenile, quod res angusta domi et documentorum penuria plenius limatiusque edere vetuerunt, Tuo, Benevole Lector, favori etiam atque etiam commendo. Utinam liberati nobiscum Americani exclamare potuissent TANTUM». — L. har således, oaktadt disputationens ventilerande blifvit förbjuden före tryckningens slut — antagligen af det politiska skälet, att icke stöta den vänskapliga magten England — fullföljt utgifvandet och af *läsares* bifall väntat sig den merit, fakulteten förvägrat honom. Icke ens de tolf teserna har han inhiberat. Den 10:e af dessa lyder: »In lacrymis etiam voluptas»¹⁾. Den 11:e är synnerligen modern: »Iniquum næ esse videtur, mulieres hand publico munere fungi; quod autem vel fasces Imperii teneant, vel rebus domesticis præsent, nihil apud eas mediocriter esse demonstrat».

L. fick alltså för sin frisinthet och sin latin ingen akademisk merit, men han lemnade icke Tyskland strax efter denna motgång. Har han farit till Rostock och blifvit magister? Hemulen är en strof i ett tiggarbref till fru Schröderheim:

»Här träder fram ett långt register
en kanske okänd rimmets son
Som ifrån Rostock är magister
och Sekreterare i mån»,

ehuru sammanställningen icke behöfver innebära annat, än att supplikanten hvarken har lärdom eller tjänst och därför så mycket mer behöfver hjälpas. Hans enka har imellertid tagit saken på allvar och i det här nedan meddelade brefvet till Gjörwell verk-

1) Var 12:e thesen vid nationsöfningen i Lund 3 dec. 1775, då Thorild responderade under Lidner. Ingen af de öfriga af Atterbom anförda theser från Lund återfinnes bland de Greifswaldske.

ligen uppgifvit: »han blev magister i Rostock» — hvarefter alla hans minnestecknare förlänt honom med denna lärdomstitel, med hvilken han aldrig i lifstiden skrefs eller nämndes, så vidt känt är. Gjörwell kände också för åren 1777—79 endast hans »hvarje-handa illiterate äfventyr».

»Det som i Lunds veckoblad förmäles om hans resa till Ostindien» har följande lydelse (L. W. 1780 d. 15 Martii):

»Wid ett tillfälle nyligen i Stockholm då H. K. Maj:t med mycken uppmärksamhet betraktade Kajsar Trajani Portrait, har Herr *Bengt Liedner* Gothoburg. som då han 1775 in Decemb. under Herr Professor Collings præsidio skulle disputerade de Jure Confinationis och Disputationen redan var aftryckt, blef sjelf oförmodeligen confinerad till Ost-Indien, gjordt följande Improptu:

Men STORE KUNG kan DU försvara

Den suck som bröstet från sig ger.

DU önskar ju Trajanus wara

Men DU är GUSTAF, det är mer».

G. L—n har påvist, att detta yttrande, stäldt till Kronprinsen den dag han fylde 1 år (1 nov. 1779), förekommer i Zibeth tillskrifna verser. Gjörwells bref upplyser om intimiteten mellan L. och Z. under året 1779; måhända har L. på uppgifvet sätt använt Z:s versrader. Men den här anförda tidningsanekdoten är enda hemulen — både för »Impromptun» och för »Ostindien». Filosofiska fakultetens protokoll lät confineringen stadna i Göteborg; den af Sander anförda senare anteckningen i Göteborgska nations matrikel: »reste ut till Ostindien i januari 1776 . . . Har åter utrest för Kongl. Theaterns räkning» anger sig tydligt vara yngre än L. W:s notis och Lidners utresa i april 1780.

Det till Warmholtz sända numret af Dagl. Alleh. utkom 28 Sept. 1779. Det åsyftade anfallet på L. är följande poem:

Parturiunt montes, nascitur (*sic*) ridiculus
mus. HORAT.

Nyss en poet till Staden lände,

Och gud vet hvarifrån, om icke ifrån skyn;

Ty ingen själ förut hans vitra väsen kände:

Hvad hände?

Han på en gång förtjusar allas syn:
 Det var et Phenomen, et så Cometiskt Snille,
 At maken än man aldrig sedt.
 Til häpnad bragt, jag ändtlig veta ville,
 Hvarmed han sig et sådant lof beredt —
 Han har då utan tvifvel skrivit
 En Hjältedikt, som ej gjordt Själens stel?
 En Tragedi, åt den man tårar gifvit?
 En Opera, som ej til slumring drivit?
 Et dussin Oder utan fel? —
 Nej detta alt, mig svarat blifvit,
 Är icke än hans sak, men blir väl förn han dör —
 Men, säg mig då, hvad — Jo, ni veta bör
 At det är Fabler.

Hvad lycka har jag ändtlig vunnit,
 Jag dessa Fabler läsa hunnit,
 Där bildning utan smak och val,
 Brodderad utaf falska tankar
 Med halta steg i rimmets skacklor wankar
 Til målet af en platt Moral.
 Och när jag nu ånyo tänkte
 På det beröm, som man med rågad slef
 Åt denna Djurens Phoebus skänkte,
 Jag ganska tydligt varse blef,
 At det var Fabler».

Lidners 1779 anonymt utgifna häfte »Fabler» innehåller, utom tillegnan till Kronprinsen, prolog och epilog »Till Läsaren», 25 fabler — af hvilka endast sju återfinnas i Samlade Skrifter. De öfriga synes Dagl. Allebandas udd träffat.

Af Lidners bref till Thorild finnas 6 i original i K. B. De i S. Skr. tryckta äro bland dem, liksom de der tryckta brefven till fru Fougst (10 bref till henne i orig. i K. B.). Uteslutningar, som ingalunda äro nödvändiga, förekomma i alla aftrycken, t. o. m. dateringar. Af öfriga i K. B. förvarade bref af L. äro två ganska karakteristiska tryckta af E[klund] i Sv. Familjejournalen 1879, det ena af 1784 22 oct. från Hjelmsäter (nära Norrköping), der L. från 30 juni varit inackorderad hos en gumma. 1785 om sommarn

drack han Spa på Margretelund, hvarifrån han d. 16 nov. skref det utan datering, med uteslutningar och ändringar i S. Skr. tryckta brevet till Schröderheim, som begynner: »Dig kungens vän och statens ära» . . . På en afskrift som Gjörwell låtit taga (Gjörwell, Saml. af bref, III), har han antecknat att L. då var informator hos öfverstelöjtnanten och ridd. baron Fredr. Åkerhielm. Denne gamle man (f. 1717) hade 1785 en 13-årig son (död 1845 som kornett), hvilken L. skulle undervisa. I ett i åtskilliga aftryck mer eller mindre förändradt och till orätt år hänfördt bref (orig. i K. B.) till en »Herr Sekreterare», dat. 1785 29 juni, skildrar han sitt läge:

. . . »Margretelund är et ängslans hem — helfvetet placerat i paradiset. Naturen ler och människorna grina. Nåder till höger och vänster, hvars rangsjuka är odrägligare, än tandvärk. Lägg härtil det faseliga ödet at 9 timmar om dagen för en dum poike läsa om hustafan och Magnus Ladulås, om Monomotapa och svinmagen, om fan och hans mor — Den, säger Shakespear, som vid vissa tillfällen ej förlorar sit förnuft, den har ej något att mista — För mig är hög tid at blifva galn» . . .¹⁾

Estlander har spriddt ljus öfver Lidners vistelse i Finland. Den samma belyses af ett i tidningar (t. ex. Aftonbladet 1876 10 febr.) publiceradt bref från L. till hans mosters man, handlanden P. P. Ekman i Göteborg, dat. Åbo 3 april 1789. Lidner uppger deri, att han »varit tvungen stämma, inför Hofrätten stämma min svärmöder, fru Freudensfelt, för at conservera det arf, min hustru tillhör . . . inom få månader är jag far, och jag har tagit detta steget för at ej en gång af mit barn blifva förebrädd».

Till kronologien af L:s bekantskap med fröken Hastfer kan läggas, att enligt L:s (i K. B. förvarade) egenhändiga poem »Till Eva Jaquette Hastfer» (tr. i S. Skr. under rubrik »Till min hustru») är detta »skrifvit i April på Nautila 1788». Giftermålet egde rum den 28 oktober s. å. enligt nedan meddelade enkefru L:s bref till Gjörwell, hvilket bevisligare än den af Afzelius utgifna kan kallas »Lidners biografi af hans enka».

1) Jemför denna text med texten i Nyare Arbeten s. 85, Saml. Arb. II (1814) s. 68, sedan flerstädes återgifven.

Stockholm den 12 maj 94.

Herr Assessor

Tillåt mig få sända de få underrättelser jag vet om min älskade Lidner inga olyckor är så gruwliga som att förlora en öm maka Bengt Lidner föddes den 16 martii 59 hans far var organist i Göteborg modren het Boetius han var 3 år när han miste far och 14 då han förlorade sin mor och hänne kunde han aldrig glömma — dät året då Sparman reste då var Lidner till Cap ongsbrangs (= Cap bonne espérance) han studerade i Lun Lidner var den sista som Lagerbrink Presiderade förre åratalet kan mån hita i hans disputatsion. han blev magister i råstock. 2:ne gånger var han rest til tyslan 2 år var han i Frankrike på konungens bekåstnad 79 kom han hit och under gik många öden 87 reste han til Finlan och tänckte resa til ryslan och sedan til tyslan för at där sluta sina dagar —

Men han fik se mig och dät var jag som gorde at han ändrade sina resse eder 88 den 28 october gifte han sig med mig min far var Capetain vid lifdragounerna och min mor heter Freidenfält och jag heter Hastfer 90 är Adelaide född den 26 juni han har ej hawt mer än et barn med mig — 93 den 4 januari blew han död efter mer än et års gruwliga plågor — lycklig dän som när dödens gruwliga ögnablick nalkas kan med Lidners tålmod och hans förtröstan lämna sin odödliga själ i sin Försonnares armar 2 dar innan han dog försäkrade han mig om han ej lämnade mig och sit lilla barn önskade han sig ej at lewa et ögnablick om jag ej snart slutar torde mit bref bli en predikan

Måte Herr Assessorns dagar framfara i lugn

med Högactning har jag den äran at vara Herr Assessorns

ödmjuka tiennerinna

Eve jaquette Lidner

P. S. Törs jag be om et exemplar när de blir färdiga

Detta bref vitnar lika kraftigt som det af Afzelius utgifna om hennes varma hjerta för Lidner och talar i all sin enkelhet ett varmare språk än den stiliserade uppsatsen af 1820. Att hon fått

orätt uppgift om mannens födelseår veta vi nu; förmodligen är icke heller den Rostockska magistergraden tillförlitligare. Men hennes upplysning att »dät året då Sparman reste då var Lidner til Cap ongsbrangs», *innan* »han studerade i Lun», ger måhända nyckeln till gåtan om hans »confinering till Ostindien». Det året då Sparrman reste ut, 1772, skulle alltså styffadren och fränden Samuel Aurell, inspektor i ostindiska kompaniets tjänst, låtit gossen göra en resa till Goda hoppssudden med kompaniets fartyg — och notisen härom har, efter hans plötsliga försvinnande från Lund der ingen kände hvart han sedan från Göteborg tagit vägen, ställts i förbindelse med hans »confinering». Så ha vi fått alla de vackra beskrifningarne öfver hans olyckor »på Afrikas yttersta udde» der man låtit honom lefva »ett helt år» (Franzén) i den bedröfligaste belägenhet. Detta känner enkan 1794 lika litet till som »den Lidnerska knäppen», om hvilken Afzelius 1820 låtit henne berätta.

1793 den 22 mars förrättades bouppteckning efter »Kongl. Sekreteraren ädel och högaktad herr Bengt Lidner». Handlingarne i Stockholms förmyndarekammare förmåla derom:

»Efter påminnelse om egendomens rigtiga angifvande berättade Enkefrun at Stårbhuset wore uti et ganska fattigt och utblottadt tilstånd, så at hon endast hade följande få Lösören at upgifva, bestående af

Gångkläder

	Rdr.	sk.	rst.
1 blå grof Sourtout med yllefoder	2	—	

Husgerådssaker

1 grönmåladt bord	40		
1 brun målad Furu Bureau	2	32	
1 litet hörnskap		8	
1 wattusåå		8	
1 malmljusstake och	}	10	
1 Ljussnop			
1 större Järnkokpanna		10	
1 mindre dito		6	
		4	18
Summa Inventarii		6	18 —

*Afgår*Förmyndarekammarens provision à $\frac{1}{3}$ proc: » 1. 1.De Fattigas andel $\frac{1}{8}$ dito » » 6 » 1 7

Begravningskostnader 20. 31. 4

Hvarförutan berättades det Sterbhuset skal häfta

för mycken af Enke Fruun okänd Gæld . . . — — —

Summa 20. 32. 11.

Som den angifna skulden öfverstiger egendomens värde, så blifver efter detta Inventarii innehåll icke något öfrigt til delnings Enkefruun och dottern emellan».

Jemte denna handling förvaras enkans ansökan till borgmästare och råd om »ofentelig stemning å samtel hans (= min salig Mans) Borgenärer och at såsom oskyldig til min mans åsamkade gæld för alt deras vidare kraf frikallas», dock begärande »at de i Förteckningen omrörde persedlar få i orubbad besittning til godo njuta». Äfven bifogar hon kyrkoherdens i Adolf Fredrik P. S. Drysens intyg att L. i Adolf Fredriks församling »affidit uti största fattigdom, så at hans ÄnkeFru och barn ej hafva efter honom annat än skuld».

Släkten Lidner tyckes dock i Stockholm både vid denna tid och dessförinnan haft förmögna medlemmar. Manufaktoristen Bengt Lijdner hade gård på norr och på Vermdön, en generation förut bodde Faktor Bengt Liedner i Stockholm och hans dotter Elisabet hade gård på norr och hemman i Nerike. På Kungsholmen egde Kamrer Vilhelm Liedner hus med plantagejord vid tiden för skaldens död (Klerckers Gen. Saml. i K. B.). Och när hans enka af Afzelius uppsöktes på Drottinghuset, räknades sedan flera år en af hennes sal. mans kusiner ibland rikets store. Hedvig Elisabet Ekman, dotter af Lidners moster, var ifrån 1800 gift med Baltzar Bogislaus von Platen.

H. W.

**Förteckning öfver
Upsala universitetsbiblioteks handskrifter
rörande svenska språket.**

(Från midten af 1600- till midten af 1700-talet.)

Upprättad af E. H. LIND.

1. Grammatik.

En Svensk ordeskötsel angående bokstäfwer, ord och ordesätt.
(Af *Samuel Columbus*).

Af denna handskrift finnas i Upsala bibliotek tre exemplar, alla afskrifter och alla i Nordinska samlingen.

N. 622. 153 s. 4:o. N. 623. 158 s. 4:o. N. 624. 196 sid. 4:o.

Detta arbete är på uppdrag af Svenska literatursällskapet utgifvet af Gust. Stjernström och Adolf Noreen. Upsala 1881. För handskrifterna lemnas där närmare redogörelse. Arbetet torde vara författadt 1678.

Introductio brevis ad poësin svecanam. Af *Petrus Lagerlöf*.

Troligen anteckningar efter något kollegium, ehuru intet sådant finnes omnämndt i den tidens mycket knapphändiga föreläsningskataloger. Hvad tiden vidkommer, uppger en handskrift 1687, en annan åter, enligt J. H. Lidén af Lagerlöfs egen hand, 1692. Hvilketdera året är det rätta, eller om någotdera är det, vågar jag icke afgöra. Finnes i många sins emellan tämligen öfverensstämmande exemplar med något skiljaktiga titlar, dels på latin dels på svenska, några med en kort inledning »De poesi svecana».

R. 610, 1. 30 + 23 s. 8:o. Innehåller två uppteckningar, en på latin, enl. Lidén af Lagerlöf själf och dagtecknad d. 12 dec. 1692, samt en på svenska.

R. 610, 2. 12 s. 4:o. Dagtecknad den 28 april 1687.

R. 610, 3. 12 s. 4:o.

R. 610, 4. 16 s. 4:o.

R. 610, 5. 13 s. 4:o.

R. 610, 6. 31 s. 4:o. Innehåller äfven en s. k. »Cisioja».

R. 610, 7. 9 s. 4:o. Innehåller, liksom R. 610, 5, äfven Lagerlöfs »Kort Anledning etc», hvarom strax mera.

R. 610, 8. 10 s. 4:o. »Canutus N. Friberger scripsit Anno 1721».

R. 418, 32. 5 s. 4:o. Fragm.

N. Svensk poetik. 1 a (ännu onummerad). 24 s. 4:o. Innehåller s. 1—11 ungefär det samma som de föregående, men därpå följer under öfverskriften »Iterum de Poësi Sveonica» ett tillägg om fordringarna på en poet och ett poem m. m., som icke finnes i dessa. Om äfven detta är af Lagerlöf, har jag ej kunnat utröna.

N. Sv. Poet. 1 c. s. 1—12. 4:o. Innehåller äfven en annan afhandling De poësi svecana af Lagerlöf, hvarom se nedan.

N. Sv. Poet. 1 d. 18 s. 4:o. Denna hs. har titeln: Swänska Poeteriet utgifwit af Mag. Nicolao Celsio Rect: Schol: Triv: Upsahl: Anno Christ: 1714. Det är emellertid icke Celsii utan Lagerlöfs.

N. Sv. Poet. 2 a. s. 1—9. 4:o. Innehåller äfven Lagerlöfs ofvan nämnda De poësi sveonica.

Palmsk. S. Philol. T. 35, 10. 15 s. 8:o. Underskriften på sista sidan har föranledt Palmskiöld att angifva I. Falunius såsom författare. Han är tydligen blott afskrifvare.

Har, såsom efter en anteckning i Palmskiölds bibliogr. saml. flerstädes uppgifves, ett arbete med titeln Præcepta poetica etc. af Lagerlöf verkligen blifvit trykt, så synes det icke kunna vara det samma, som innehålles i ofvanstående hss, då det i titeln angifna innehållet alls icke passar på detta.

De Poësi Sveonica Celeber: Professoris *Petri Lagerlöfs*.

R. 610, 10. 16 s. 4:o. Har tillhört Martin Lidén.

N. Sv. Poet. 1 c. s. 12—34. 4:o. Sid. 35—36 innehåller »Ett litet Rimregister».

N. Sv. Poet. 2 a. s. 10—32. 4:o.

Början af denna afhandling stämmer i det närmaste med den i en del af hss. till Introductio brevis förekommande inledningen »De poësi svecana», men det öfriga är afvikande. Icke håller denna synes kunna vara den enligt uppgift trykta med titeln *Præcepta poëtica*.

Een Kort Anledningh till Rectitudinem Lingvæ vernaculæ gifven uti ett Collegio privato af högl:de H:r Prof: *Lagerlöf* in Aprili et Majo Anno MDCXCI.

Flere anteckningar efter detta collegium finnas i Upsala bibliotek, mycket olika till omfång och under växlande titlar.

Palmsk. S. Philol. T. 34, 3. 180 s. 4:o.

R. 611, 1. 169 s. 4:o. Afskrift af Jakob Troilius.

N. 627. 142 s. 4:o. Skrifven af C. G. A. Nordberg.

N. 628. 159 s. 4:o.

N. 629. 103 s. 4:o.

N. 630, 1. 24 s. 4:o.

N. 630, 2. 48 s. 4:o. Omfattar blott ungefär förra hälften af kollegiet.

N. 637. 34 s. 4:o. Fragm.

R. 610, 5. s. 14—56. 4:o.

R. 610, 7. s. 11—53. 4:o.

R. 610, 9. 47 s. 4:o. Skrifven af Canutus N. Friberger 1721.

W. 66, 2. 51 s. 4:o.

I 1690—91 års föreläsningskatalog nämnes, att Lagerlöf ämnade privatim föredraga Aliquas observationes de ornatu ac genio lingvæ patriæ. Kollegiet handlade om några rättstafningsspörsmål; om participierna; om troper och figurer; om främmande ord i svenska språket, hvarefter meddelas literaturanvisningar för stu-

diet af modersmålet och slutligen några anmärkningar om brefstilen. Rättstafningsfrågan behandlades, såsom känt, af Lagerlöf äfven i tvänne 1694 och 1695 utgifna dissertationer, som icke äro att förblanda med det här omtalade kollegiet, hvilket i några handskrifter har titeln De orthographia.

Oförgripelige Tanckar om thet Swenska Språkets förbättrande uti skrifwande och talande them enkannerligen til tjenst, som Guds Församling med predijkande sinnade äro at betiena, wälment upsatte af *Jesper Swedberg* then H. Skrifts lärare och kyrkioherde i Upsala Åhr 1695 uti Decemb: månad.

Palmsk. S. Philol. T. 34. s. 317—657. 4:o.

R. 611, 2. 140 s. 4:o. Skrifven af Jak. Troilius.

R. 612, 1. 124 s. 4:o.

N. 625. 7 + 5 + 127 s. 4:o.

N. 636, 4. 28 s. 4:o. En kortare framställning än de föregående.

Denna afhandling författades ursprungligen med anledning af den tillämnade tryckningen af bibel, psalmbok och handbok m. fl. »kyrkoböcker», hvilken Svedberg fått i uppdrag att öfverwaka. Den redogör för de ortografiska och språkliga grundsatser, som Svedberg ansåg därvid böra följas. Har icke blifvit trykt.

Grammatica Svetica det är en Swensk Grammatica eller Skrifkonst, som wiser et wist sätt til at skrifwa och tala Swenska. Des Delar äre, såsom i alle andre Tungomål, fyra neml. Orthographia, Prosodia, Etymologia, Syntaxis. (Af *Johan Salberg*.)

Tvänne handskrifter:

N. 90, 1. 18 + 367 s. Fol.

N. 90, 2. 243 s. Fol.

Den senare är väsentligen blott renskrift af den förra, som torde vara författarens egenhändiga. Förordet till den förra är undertecknad: d. 20 Julii 1696. Johan Salberg. Arbetet är ofullbordadt och har icke blifvit trykt.

Regler angående Orthographien och Bookstafweringen af thet Swenske språket uppå thet Kongl. Cancellie Collegii Befallning och under höga wederbörandes Correction opsatte.

N. 90, 3. 7 s. Fol.

N. 637, 4. 9 s. 4:o. Utdrag.

N. 637, 9. 14 s. 4:o.

W. 66, 3. 12 s. 4:o.

Observationes in Poësin Svecanum. (Auct. *Fabian Törner*.)

R. 615. 122 + 8 s. 4:o.

N. Sv. Poet. 2 b. 96 s. 4:o.

R. 418, 30. 60 s. 4:o.

N. Sv. Poet. 1 b. 99 s. 4:o.

N. Sv. Poet. 1 c. 20 s. 4:o. Fragm.

R. 618, 7a. 24 s. Fol. Fragm. Törners egen handstil.

R. 618, 7b. 28 s. 4:o.

Hs. R. 418, 30 innehåller följande slutanmärkning: Collegium hoc habuit privatos intra parietes Vir Clarissimus Mag. Fab. Törner 1703 Termino S. Joh. et fuit auctor tum temporis Facult. Philos. Adjunctus Ups. Den af Törner själf skrifna hs. R. 618, 7a meddelar, att Kollegiet började »A:o 1703 d. 10 Januarii».

Relation om Språken huruledhes dhe blifwa blandadhe och tillhopa med hwarandre brukadhe.

N. 636, 7. 12 s. 4:o.

Författare och tid okända, men synes vara från slutet af 1600- eller början af 1700-talet. Rör hufvudsakligen svenska språket.

Tankar om vårt Swenska Språk.

N. 645. 24 s. 8:o.

Af onämd författare. Synes vara från ungefär samma tid som föregående. Innehåller korta anmärkningar om bokstäfverna och deras uttal, hvarefter den svenska formläran följer, äfvenledes i största korthet framställd.

Quæstiones de Poësi Svecana Auctore Celeb. Dño Doct. J.
E. in lucem editæ Anno 1707.

R. 618, 1. 30 s. 4:o.

Kollegianteckningar. Egentligen ingenting annat än Lagerlöfs Introductio, framställd i frågor och svar, såsom ock i inledningen angifves.

Kort Uttog af Swenska Poeteriet eller Rimkonsten. Anno 1707 d. 27 Augusti.

N. 629, 2. 37 s. 4:o.

Årtalet anger väl snarare handskriftens än själfva arbetets ålder. Kap. 1—7, som handla om kvantitet och rytm m. m., äro ytterst knapphändiga, kap. 8—10, som handla om verslagen, utförligare. Ett fragment af samma arbete i hs. N. Sv. Poet. 1 d, sista sidan.

Den Swänska Wärsskonsten.

R. 618, 5. 27 s. 4:o.

Röjer någon likhet med början af föregående, troligen beroende på gemensamt lån från samma källa. Sid. 10—27 innehålla ett rimregister.

Undertiänstl: och oförgripelig swar til de frågor, som af Hans Högwyrdigheet Hr Biskopen Doctor Spegel äro öfwersende angående Orthographien. (Af *Urban Hiärne*).

Palmsk. S. Philol. T. 34. s. 661—678. 4:o.

Antagligen författad före 1711, eftersom Spegel tituleras blott biskop ej ärkebiskop. Skriften är undertecknad: U. H.

Nic. Tiällmans Auctuarium Grammaticale, eller Swänska Språkonstens tilökning, förklaring och förbättring uti någre Capitel.

N. 636, 3b. 8 s. 4:o. Fragm.

Författadt efter 1710.

Det Swenska Poeteriet. (Af *Nils Celsius*).

R. 614. 81 + 20 s. Fol.

Hs. N. Sv. Poet. 1 d af Lagerlöfs Introductio förlägger (se ofvan s. 49) detta arbetes affattande till år 1714, hvilket synes kunna vara riktigt. Arbetets första del behandlar den klassiska mytologien, den senare hufvudsakligen diktarterna, detta i nära öfverensstämmelse med hs. R. 618, 5. Båda delarne synas vara ofullbordade.

Samtal mellan Neophilum och Eustathium om orthographia svecana.

N. 637, 5. 6 s. 4:o.

Antagligen utdrag ur Hiärnes Orthographia, som ej varit mig för jämförelse tillgänglig.

Biskopens i Skara D. *Jesper Swedbergs* rettmätige Heders Försvaret emot V. Præsidentens och Archiaternas D. Urban Hiernes obetenckta Försmädelse Skriftt angående Swenske Språkets retta skrifart, upsatt och framgifwit åhr 1718 then 13 Maji.

N. 626. 359 s. 4:o.

Handskriften innehåller såväl första som andra delen. Den senare tryktes, omarbetad, i Skara 1719.

Oförgriplige Tanckar och Skählige anmärckningar öfwer Biskoppens i Skara Doctor *Jesper Swedbergs* åhr 1719 den 13. Maji af Trycket uthgångne Otijdige Heders Försvaret angående thet Swenska Språkets rätta Skrijf-Arth Förra och Senare Dehlen. (Af *Urban Hiärne*).

R. 613. 103 s. Fol.

Skall vara Hiärnes originalhandskrift. Ej trykt.

Om Swenska Orthographien.

N. 637, 8. 16 s. 4:o.

N. 637, 3. 4 s. 4:o. Fragm.

Har hvarken författarnamn eller årtal, men synes vara från förra hälften af 1700-talet.

Kort utkast til then Swenska Rimkonsten författat af Lectore Eloquentiæ wid Kongl. Gymnasium Gevle, Magister *Erik Alrot*. 1729.

R. 418, 31. 16 s. 4:o.

N. Sv. Poet. 1 f. 23 s. 4:o.

Den senare hs. har titeln: Kort Inledning till Vers-Konsten, och saknar både författarnamn och årtal.

Promemoria (om grammatik i allmänhet och dess delar, med tillämpningar och exempel från svenskan).

N. 636, 5. 26 s. 4:o. Fragm.

N. 636, 6. 49 s. 4:o. Fragm.

Den senare hs. har på ett ställe årtalet 1730.

Collectanea (rörande svenska språket. Af *Erik Benzeli*us d. y.)

Innehåller 1) allmänna anmärkningar om det berättigade i modersmålets användande och uppodlande; 2) etymologiska anteckningar, som tydligt visa, att författaren lagt märke till den s. k. Grimmska ljudskridningslagen.

N. 638, 1. 23 + 78 s. (en del blanka). 4:o.

Ordagrann afskrift af originalet, som, enligt afskrifvaren, jämte flera samlingar till svenska språket skänktes till vetenskapsakademien 1748. Huru vida den etymologiska delen verkligen är af Benzeli^{us}, tarfvar närmare undersökning.

Wälmenande Tankar om Swenska Tungomålets Uphjelpande til sin Rykt och Förkåfring.

N. 90, 6. 31 s. Fol.

Memorial uppläst på riddarhuset d. 31 jan. 1741, af *C. M. Liljehök*.

Prosodia Svecana. Eller Svenskans rätta liud och utspråk.

N. Sv. Poet. 1 g. 18 s. 4:o.

Anteckning på sista sidan af annan hand än det öfriga: Carolus Jac. Renmarck W:b:t:ns. 1745.

Några Enfalliga Anmärkningar wid Svenska Orthographien
Animi gratia samlade A:o 1744.

N. 637, 6. 20 s. 8:o.

Om Orthographia.

N. 637, 2. 30 s. 4:o.

Innehåller blott interpunktionslära och stilistik. Intet årtal, men synes kunna vara från midten af 1700-talet.

Diatriba Critica de Terminationibus Vocum in Svetica Lingva
et speciatim de latinizantibus, cum aliis nonnullis haud multum
disparis argumenti.

N. 636, 2. 24 s. 4:o.

N. 636, 3. 22 s. 4:o.

De gamla böjningsändelserna i svenskan förklaras vara lån
från latinet. Sannolikt från förra delen af 1700-talet.

Ett Kort Uttog af Grammatican.

636, 10. 21 s. 4:o.

Möjligen från förra hälften af 1700-talet.

Några anmärkningar om verbalböjningen i Svenskan.

N. 636, 1. 6 s. 8:o.

Utan titel, tid och författarnamn.

2. Ordboksarbeten.

Lexicon Sueo-Gothicum, in quo Vocabulorum moderno usu receptorum et priscorum exoletorum nec non terminorum usitatorum in legibus Sveogothorum et aliorum vetustissimorum Authorum scriptis proprietates et eorundem deductiones observantur.

R. 587. 69 s. 4:o.

Skall vara af *Joh. Bureus*. Omfattar blott bokstäfverna A—Bi.

Job. Ludolfi Dictionarium Sueco-Germanicum Manuscriptum a meipso collectum e difficilioribus vocabulis constans.

R. 588. 304 s. (många blanka). 4:o.

Den tyske språkforskaren Job Ludolf var informator för Schering Rosenhanes söner och vistades i Sverige under åren 1649—1650. Han vitsordas af Magn. Celsius i Bibl. Reg. Stockholm. historia såsom Vir omnium fere lingvarum, neque exceptis Svetica et Fennica, peritus. Om hans stora förtrogenhet med svenskan vittnar ofvanstående arbete. Sannolikt är det skrivet under författarens vistelse i Sverige, eller åtminstone ej senare.

Lexicon Svetizans eller en samling af allahanda Ord, naturaliserade Swenska phraseologier och Ordeformer, som af åtskillige fremmande tungomål äre deriverade och i Swenska Språket influtne, hvilke af dageligt bruk, så i tal som i skrifwande äre likasom til Swenska naturaliserade wordne och derföre til gemene mans nytta, med åtskillige Synonymis eller likstämmige ord på Swenska til deras bättre förstånd och uttydning, med hwarjehanda derwid fundne nyttige anmärckningar, i ordning colligerade och sammandragne såsom efterfölger.

N. 632. 602 s. 4:o.

N. 631. 588 s. 4:o.

Den förra hs. saknar titel och omfattar bokstäfverna A—Pr. Den senare är en påbörjad omarbetning och utvidgning af denna och omfattar blott bokst. A—C. Den har på sista sidan underskriften: Revisum et emendatum a d. 25: Jan: 1696: J. Salberg.

Båda äro synbarligen skrifna af samma hand som den äldre hs. af Salbergs grammatik, utan tvifvel Salbergs egen. Salberg är säkerligen äfven denna ordboks författare.

Ovanlige Svenska Ord uti Bibeln.

N. 638, 2. 15 s. 4:o.

Titeln af senare hand. Själfva hs. synes kuuna vara från 1600-talet.

Nomina Polonica convenientia cum Sveticis, partim eundem partim diversum significantia sensum, ordine Alphabetico collecta atque disposita.

N. 638, 8. 8 s. 4:o.

Synes vara från förra delen af 1700-talet.

Svensk ordförteckning, med angifvande af tyska lånords motsvarigheter i hög- och lågtyskan.

N. 638, 3. 128 s. (en del blanka). 4:o.

Utan titel och författarenamn. Synes vara från förra delen af 1700 talet.

Verba Latina et Græca, quæ diutino usu Scribarum in consuetudinem abierunt, et jam in Scriptis publicis et Politicis orationibus et actionibus quibusvis sæpissime comparent.

N. 638, 6. 49 s. 4:o.

Äfven denna hs. saknar tidsangivelse, men torde vara från förra delen af 1700-talet.

Excerpta ex Schilteri Glossario Teutonico.

N. 638, 7. 9 s. 4:o.

»Descript. ex *E. Benzeli* msc». Af samma hand som N. 638, 1. Etymologisk-lexikografiska anteckningar.

Haqvin Spegel, Glossarium Sveo-Gothicum. Lund 1712. Interfolieradt exemplar med skrifna anmärkningar.

R. 589.

På permen: Daniel Solander Ups. 1743.

Ord-Summel.

N, 638, 4. 70 s. (många blanka). 4:o.

Strödda lexikografiska anteckningar. Från oviss tid, men efter 1736.

Annotata *Gustavi Benzelstiernæ*. Anno 1739.

N. 638, 8. 6 s. 4:o.

(Samlingar till en svensk ordbok. Af *Olof Celsius*.)

R. 590. Mest lösa blad och lappar af olika format.

På omslaget: »Lex. Suec. et Gram». Omfattar bokstäfverna A—Me.

3. Landsmål.

(Lista öfver allmogeord från diverse landskap.)

N. 635, 1. 44 s. 4:o.

Sannolikt från förra delon af 1700-talet. Synes vara skriven af samma hand som N. 635, 2.

Uttydning efter begiäran på följande af siömän brukelige ord: ätt.

N. 635, 20. 3 s. Fol.

Underteckn.: »Gyllenhöök. Stockh: d. 16 Sept: 1756».

Glossarium vocabulorum Norlandorum seu verborum obscuriorum expositio, Lexici Juris Joh. Loccenii Editioni tertiæ a:o 1674 juxta numeros paginarum interserenda.

R. 592. 177 s. 8:o.

Enligt anteckning af J. H. Lidén författad af *Magnus Fallerstedt*, lektor i Linköping.

Plurima Lingvæ Gothicæ Rudera, quæ in vulgari Sermone apud W[ester]botnienses ab Anno 1752 observavit Luleå d. 16 Jul: 1752 *Carolus Renmarck*,

N. 634. 508 s. (många blanka). 4:o.

Sid. 498—508 innehåller: Anmärckningar wid Öfwer Calix Dialect til uplysning i vårt Swenska Språk af Kyrkioherden i Öfwer Calix Socken *Jon. Nordwall*. 1754.

Ord-Lista öfwer Jemtskan och dess Bemärkelse på Svänska inrättad Åhr 1715 och upsatt af Studioso *Abrah. Burman*.

N. 635, 2. 24 s. 4:o.

Utdrag af en Lista på Gamla Swenska Ord uti Helsinge-Land ännu brukelige öfwer alt.

N. 635, 3. 32 s. 4:o.

Synes vara från förra häften af 1700-talet.

Kort Proof af Dahlske Språketz, uti sine tre dialecter, för tiden uti Ellfwedahl, Mohra och Orssa brukelige, med Ulphilæ Götska och Isländskan öfwerensstämmande, under bifogande af Swänske Uttolkningen.

W. 70. 27 s. 4:o.

Tillägnan undertecknad: Upsala d. 2 Martii Åhr 1693. *Joh. Eenbergh*. Innehåller v. 1—21 af Lukas evang. 2:a kap. på svenska, gotiska, isländska, elfdals-, mora- och orsamål.

Kort Berättelse om Dahlska Språkets Egenskaper, Dialecter, Alphabeth etc., såsom däd nu för tiden kan wara till Högwyrdige Biskopen H. Jesper Swedberg uppå begiäran stält af *Joh. Eenberg* år 1702.

N. 635, 4. 47 s. 4:o:

R. 618, 6. 58 s. 4:o.

Palmsk. S. Topogr. T. 37. s. 157—215.

Vocabularium Dalecarlicum upsatt af Magister *Näsman*, Dalekarlo och gifwit til Ärche Biskopen Eric Benzeliuss år 1741 d. 12 Junii.

N. 635, 5. 27 s. 4:o.

Sylloge vocum quarundam Dalecarlicarum.

Palmsk. S. Topogr. T. 37. 2 s. Fol.

Sannolikt från början af 1700-talet.

Förteckning uppå the ordasätt, som finnas bruklige på Dahl alt in til Bohus Lähns- Norrska- och Wermelands gräntzer. Af Ingenieuren *Willh. Kruuse* Åhr 1729.

N. 635, 6. 11 s. 4:o.

Några Westgiöthord och sätt att tala, som intet så bruklige äro hos andra nationer.

N. 635, 11. 12 s. 8:o.

Torde vara från förra delen af 1700-talet.

Två korta ordlistor med titeln: *Dialectus Westro-Gothica*.

N. 635, 12. 10 + 21 s. 4:o.

Synas icke stå i något sammanhang med Hofs *Dialectus vestrogothica*. Tiden oviss.

En ordlista med titeln:

I denna lilla bok finnas några främmande, Swänska ordesätt af Gjemehne Man här i Kindz härad, och der näst Omkring, brukelige i Tablande.

N. 635, 16. 39 s. 4:o.

Torde vara från förra delen af 1700-talet. Kind är efter all sannolikhet häradet i Västergötland.

Pastoris i Skedwi, O. Gothiæ, Sudermanniæ vicina, Dn *Petrus Frölings* Lista? på någor ord, som äro gängse i Skedwi, men torde

annorstädes wara dels obekant, dels brukas i en annor mening.
Åhr 1735.

N. 635, 13. 31 s. 4:o.

Öst-Götha-Ord, på Wikbolandet upsatte af Comministro i Östra
Husby, Hl: *Wällin*. 1736.

N. 635, 14. 3 s. 4:o.

Några Ord och Ordasätt i Öster Göthland brukeliga.

N. 635, 15. 12 s. 4:o.

Möjligen från midten af 1700-talet.

Anteckning på några ord, som Östgötha- och Uplands dialecter
ne äro olika uthi.

N. 635, 17. 8 s. 4:o.

Säkerligen från början af 1700-talet.

Succus Smolandizans.

N. 635, 10. 12 s. 4:o.

Möjligen från midten af 1700-talet.

Några fåå Gambla Goth-Ländske ord, som dock än äre brukeliga
söderst på Landet.

N. 635, 9. 14 s. 4:o.

Troligen från förra delen af 1700-talet.

Hallandiæ Australis dialectus in honorem Nobilissimæ et Carissimæ Patriæ suæ consignata a *Carolo Charisio*.

N. 635, 7. 16 s. 4:o.

Innehåller några grammatiska anmärkningar, locutiones samt ett »Colloquium inter Hallandum et Bahuensem in via occurrentes». Torde vara från omkring midten af 1700-talet.

Pastoris i Breared, Hl. *Schomberg* 1729. Anmärkningar på the ordalag, som brukas i Söderhallan Brearedz Sochen.

N. 635, 8. 9 s. 4:o.

Dn. Pastoris et Præpositi *Casper: Schönbechi* Nomenclatura vocum mere Scanicarum, quibus vulgus in quotidiano Sermone utitur.

N. 635, 18. 27 s. 4:o.

Kasper Schönbeck dog 1744.

Ann. *N.* betecknar Nordinska handskriftsamlingen, *W.* den Westinska, *R.* den allmänna samlingen af språkvetenskapliga handskrifter. Ordningen är inom de två första afdelningarna, så vidt möjligt, den kronologiska; inom den tredje åter äro alla handskrifter, som röra samma mål, sammanförda utan hänsyn till åldern. Denna sista afdelning sträcker sig ock något längre ned i tiden än de öfriga.

Ur Lidénska brefsamlingen å Upsala Universitets bibliotek.

6.

Bref till J. H. Lidén från A. Schönberg.

Wärdaste Vän.

Sista post fick jag ifrån den hederlige Professor Aurivillius i Upsala Herr Magisterns högt ärade bref. Ingenting kunde fögna mig mera, än att däraf se en så wärd Väns wälmåga. Den Högste låte Herr Magistern alltid må wäl under sin resa¹⁾, och förläne så mycket godt, som jag det önskar, at vi med fögnad måga åter, om Gud så tackes, få råkas här på Åsberg och i stillhet få betrakta verdens stormande lopp.

— — — — —

Gjörvell har tryckt i BibliotheksTidningen et herr Magisterns bref om de Kjöpenhamske lärde²⁾. Et bref från Göttingen är där ock tryckt, som jag ock skulle tycka wore från Herr Magistern, men det är dateradt d. 14 April, beskrifver de Göttingske lärde³⁾. Jag gissar at datum är orätt tryckt. I samma Bibliotekstidning har Herr Petrus Upsaliensis Asp⁴⁾ låtit trycka et bref från Linné

1) Under året 1768—69 företog Lidén en utländsk resa och gjorde, efter ett kortare besök i Köpenhamn, något längre uppehåll i Göttingen, der han erhöi detta bref.

2) Kongl. Bibliotekets Tidningar om lärda saker, årg. 1768 st. XII s. 181.

3) Detta bref är ej skrifvet af Lidén, utan af G. Murray, enligt hvad Lidén sjelf sedermera upplyser.

4) Son till Domprosten i Upsala Mathias Asp, slutl. vice pastor och slotts-predikant i Upsala och känd för sin oordentliga lefnad; han vistades åren 1854—59 utrikes.

til sig under des utländska resor, fullt af fåkunnige complimenters för des Fars skull. Linné skäms för brefvet och allmänheten skäms för Herr Petters dumma vanité, då han ej sjelf vet skämmas. Jag skall bedja Gjörvell at få se Herr Magisterns brefwer, som utan tvifvel äro upfylte med mångfaldige intressanta ämnen. Med Herr Magisterns insigter kan man resa med fördel både för sig sjelf och för fäderneslandet. — — — — —

Nytt vore nu mycket at berätta. Jag skal försöka genomgå det förnämsta. Jag börjar med det vigtigaste för oss här i Riket. Det är om vår Kronprins. Han vinner dageligen så allas hjärtan med stadighet, nåd, godhet, tarflighet och stora insigter, at Europa snart icke lär af Kronprinsar kunna upvisa des like. Herr Magistern kan försäkra det på alla orter utomlands at Sverige äger i Kronprinsen en skatt, som låfvar os hjälp i våra inrikes cabaler och för våra fördärfvade seder. Belisars öfversättning har han befordrat, en bok som i allmänheten gör mycket godt¹⁾. Hans mins hela fransyska originalet af Belisar utantill, och det är dess hufvudbok. Vetenskaper skyddar han allestädes. På sina resor i sommars kom han till et torp sent om en qväll, tog där kvarter, låg på halm, fick ej annan mat än hårdt stålbakadt spettbröd, som han blötte upp i sur mjölk och försmådde det icke. Midt om mörka höstnatten red han på skjutshästar 12 mil från Arboga till Ekolund för at med sin hemkomst surprenera kronprinsessan. Jag har flera prof, som jag ej kan säga, att des hjärta är godt, högt och dygdigt. Landshöfding Tilas gjorde med honom en resa till Bergslagerna i sommar. Då var Prinsen två dagar i Gefle²⁾. Staden hedrade sig på alt sätt. Prinsen talte nådigt med alla, ända till hospitalshjonen i Hospitalet, som mer än något annat rörde folket. Bägge dagarne bevistade han bönstunden i kyrkan med utmärkt rörelse. Jag har aldrig sett något så rörande. Alla greto af rörelse och Prinsen vattnades i ögonen med dem. Ingen kunde tala på en stund för hjärtats rörelse, helt olik den ceremonialiska vörd-

1) Belisar af *Marmontel*, öfversatt af *Joach. Wih. Liljestråle*. Sthm 1768. 4:o.

2) 13 och 14 September 1768.

nad, som icke rörer hjärtat. Då Prinsen första dagen gick ur kyrkan, sade han, jag är rörd af et Folks kärlek för mig, som så upriktigt visar mig sin välvilja, och jag vil förena mina böner med deras då jag reser i morgon, som ock skedde. Han är härdad och sade sjelf at han ville försöka hårda sig bättre än des upfostran medgifver. I et grufveligt väder for han ut till Skansen vid Gefle. Vi andra voro glade at få vara hemma. Jag var där ock i Gefle, Prinsen var ganska nådig emot mig. Alla måltider talade han med mig mycket om vetenskaper och vitterhetsskrifter och Prinsen hade ett oändligt vidsträckt beläsenhet. Des omdömen om skrifter voro alltid grundliga och med en lärd mans styrka. Tilas insjuknade illa på Löfstad Bruk af coique. Prinsen frågade efter Bruks-Fältskären. Fältskären kom in till Tilas, som kom ibåg att Prinsen ej haft kåpporna och då han på efterfrågan fick höra at denna hade patienter i koppor bad honom gå bort. Prinsen sade at Tilas är väckeligen sjuk och jag är frisk. Det är ingen jämnförelse imellan faran för mig och Tilas. Han lät karlen taga en annan räck och sände in honom under namn af De Geers kammartjänare, och Tilas blef räddad. Här täflade mänskligheten i ädelmod. Huru wackra äro icke sådane händelser. Tybelius gjorde en skön Oration på vers för Prinsen i Gefle.

Det var en besvärlig höstköld, då Prinsen var i Gefle, och blåste hvasst från hafvet. Ovan att gå med hatten under armen och utan kappa isynnerhet kl. 1 om nätterna hem, fick jag där en stark förkylning, som qvalt mig sedan med catarrhe utan anda, bröstverk, attaque af flussfebrar etc. och nu i förra veckan drogs jag med en besvärlig colique, som qväljer mig, at jag ofta är nog matt och skrifver länge på detta bref.

Sedan kom Prinsen till Upsala exercerade Lifregementet alla förmiddagar och hölt consistorier eftermiddagarna, en gång til kl. 9 om afton och framställte då i et ståteligt dictamen det ämnet om Upfostringsverkets förbättring, hvarom alla professorerne fingo befallning at hvar för sig ingifva sitt betänkande¹⁾; men då jag ej

1) I egenskap af Kansler presiderade Kronprinsen Gustaf den 13 Okt. 1768 i det Akademiska Konsistoriet. Hans Dictamen återfinnes såväl i Konsistoriets

väntat, at Patres tala om sina egna fel, har jag skrivit et vidlyftigt utkast, som jag nu skrifver rent och sedan sänder till Prinsen. Där går jag igenom hela upfostringsverket i Riket och säger Academierna vackra lexor. Där hade jag ock tagit up hvad min vän skrifver, at de äro flitigare vid utländska Academier, och at de vid befordringar därvid där ej veta af tour och tjänsteår, som som jag bestyrker med Thomas Abbs och flera exempel. Jag börjar med scholorna, sätter det til grund at en lärdom, som icke gör människan klok nyttig för samhället och til bättre människa är icke mycket värd. Därföre vil jag hafva scholorne i det närmaste inrättade efter Franklins methode i Philadelphia, beskrifven i Mercurius 1759. för Decemb. Jag vil at man först skal lära modersmålet, ej börja med latin förrän i 3:dje classen i scholan, ej andre besväras därmed, än som vilja fortsätta studierna. Sköna böcker som en Belisar etc. på svenska, om dygd, gudsfruktan, heder, ära, fädernesland, seder och anständighet vil jag skulle nyttjas åt ungdomen, at hjärtat äfven så mycket må förbättras och röras, som förståndet med gagneliga kunskaper upöfvas mera at lära tänka än at blott minnas. Vid Academierna föreslår jag ock hvarjehanda förbättringar och ger de lärde där goda satyrer ibland, i synnerhet vil jag, at det sunda verldsvettet måtte mera förenas med den academiska lärdomen, så at den som vid academien heter lärd må ock vara gagnelig medborgare i samhället. Jag är viss på, om detta framdeles blir tryckt, at jag får ett helt krig¹⁾.

Under Prinsens närvaro i Upsala sist, försvarade Ihren inneleykte theser²⁾. Hvad tycker väl Herr Magistern? Frondin och Christiernin hafva opponerat starkt. Gjörvell har tryckt hela disputationens acten. Ihren har ofta svarat, hå, ja, så står det etc.

1769 tryckta underdåniga betänkande om Informationsverket (s. 118), som ock i Kon. Gustaf III:s Skrifter D. I. Sthm 1806. s. 129. Jfr Gustavianska papperen.

1) Utkom med utsatt författarenamn under titel: Utkast om det Allmänna upfostringsverket, öfverlemnadt till Hans Kongl. Höghets Kron-prinsens och den Höglofl. Kongl. Upfostrings commissionens nådigste och höggunstliga pröfning Sthm 1770.

2) Theserna finnas införda i Lärda tidningar 1768 n:o 81. Disputationsakten försiggick den 12 Oktober.

Jag har sedan critiserat dessa theser i Gjörvell Statsjournal, dock mycket tyst at jag är auctor för at slippa personella krig. I en ny weckoskrift kallad Posten skal han fått ett grufweligt swar på dessa theser, där han kallas Irrbloss, men jag har ej än sett det¹⁾.

Statsnyheter kunde vara flera, om man kunde skrifva dem alla. Här vet man ingenting med visshet om Saxiska frieriet til vår Prinsessa²⁾ fastän ryktet därom är gammalt. Nya Turkiska kriget allarmeder många och än mera ryktet, at K. i Preussen skulle vara i begrepp at förena sig med södra alliancen, som säkert droge efter sig en stor hvälfning i Sverige. Herr Magistern vet väl K:s i Preussen offert till R. R. Rudenschöld³⁾. Gref Hård skref till R. R. å Kungens befallning, at K. estimerade des egenskaper, ömkar des öde i Sverige och tillbjuder honom hederlig station i Preussen. Såsom den där tjänat i ministären hade R. R. R. den granlagenheten mot et otacksamt fädernesland at i et mycket soumisst bref afslå det, för sina hushållsomständigheter. Gref Hård svarade complaisant, sände en nådig billet från Kungen och gaf låf at publicera brevväxlingen. Jag har afskrift af dessa bref tagit efter originalerna. Detta syntes utvisa en förestående hvälfning i Preussiska statsställningen, hvartil apparencerna sedermera äro större.

Här är en rolig strid imellan Rådet och Collegierna. Först fick Håfrätten en skrapa, men den gaf alfvarsamt svar och sade at den trodde sig H. Majts. oblida åtvarning icke förtjänt. Därpå fick Cam. Coll. en grufvelig skrapa i en liten lapprisak, men skrapan var utan like. Därpå har Com. Coll. tryckt sitt svar, som visar äfvenså at alla slags tänkande måste vidgå det, at de haft rätt, och det är med Botins penna ganska väl och alfvarsamt skrifvit⁴⁾.

1) I den af *A. Berch* redigerade tidn. Posten n:o 32 för d. 5 Nov. 1768.

2) I utländska tidningar skrefs vid denna tid angående de giftermålsplaner Churfursten Fredrik August påstods hafva till prinsessan Sophia Albertina, men deraf blef intet.

3) Det afsatta RiksRådet.

4) Kongl. Majts och Rikenas Kammar-Collegii underdåniga yttrande af den 26 September 1768 rörande Cronackerska saken med de dertill hörande acta saken. Drogs för 1769 års riksdag. — *Anders Botin* Kammarråd, författare till Svenska Hemman och jordagods.

Därpå tog R. R. Funck några nya skrifter (däribland en usel af Stagnel skrifven brudskrift öfver Hofpred. Stricker, men som likväl blifvit flere gånger omtryckt, til bevis att den träffat folkets känsla, den angår näringarnes förfall, eljest slätt skrifven¹⁾), upp i rådet, rubricerade den för uproriska, angrep Just. Canccl. at han ej anklagat dem, och i sitt grufveliga dictamen attaquerade Bergs Colleg., etc., samt tillfrågade Just. Canc. huru han kom at blanda sig i Rådets deliberationer. Därpå svarade Justitiæ Cancelleren²⁾ ganska mogit, efter des wana, visade, at des instruction pålade honom, at i Justitiæ saker bivista Rådets deliberationer, tilse at alt gick ordenteliga til, och i protocollerna skulle intagas, hwad han sade, hwilket af R. St. 1766 wore förnyadt; Okallad kunde han således ej sägas blanda sig i Rådets deliberationer, då Lagen honom därtill kallat, och des kallande röst borde han lyda. Efter kommer Bergs Colleg. med et grufweligt af Presid. Liljenberg

1) Lyckönskan, då Kongl. Hof-predikanten och Kyrkoherden uti Carlshamn, herr magistern Johan Christopher Stricker samt fru Ulrica Elisab. Hauswolff höllo sitt bröllop i Stockholm d. 15 mars 1768. Sthm [af lektorn i Kalmar *Johan Stagnel*]; utkom i 3 upplagor och gaf anledning till en mängd följdskrifter såsom:

En ny Lyck-Önskan, öfver Kongl. hofpredikantens och Kyrkoherdens i Carlshamn Giftermål med fru Ulrika Elaisb. Hauswolff. Sthm, Salvius, 1768 4:o [af *Jak. Rothman*] —

Parodie och Lyck-Önskan til auctoren af en ny Lyck-Önskan öfver Kongl. Hof-predikantens och Kyrkoherdens i Carlshamn, giftermål. Sthm, Stolpe 1768. 4 s. 4:o [af *Joh. Stagnel*] —

Genswar på en Skrift, kallad ny Lyckönskan m. m. Sthm, Hesselberg, 1768 [af *Joh. Stagnel*] —

Storm-Hatten eller parodie och swar till Författaren af Genswaret på en skrift, kallad ny Lyckönskan m. m. Ups. Edman, 1768 [af *Mårt. Ekelund*] 4:o —

Stämmornas olag wid Strickerska brölloppet. Sthm Hesselberg, 1768. 4 s. 4:o [af *Carl Brunkman*] —

Til Auctorerna af Önskningarna til Kongl. Hofpredikanten Stricker. Sthm Stolpe 1768. 4 s. 4:o.

2) *Erik v. Stockenström* var då Justitie Kansler. Redogörelse om denna sak finnes tryckt i: Kongl. Maj:ts och Riksens Råds protokoller innehållande Berättelse om Rikets nuvarande tilstånd samt Anmälningar öfver åtskilliga af trycket utkomna förföriska skrifter, jämte hwad Justitiæ-Cancellers Ämbetet derwid blifwit påmint. Sthm. Stolpe 1769. Deri förekommer likväl intet rörande Justitie Kanslerens befogenhet att öfvervara Rådets öfverläggningar.

skrifvit bref til Kungs, om den släng de fått i detta förenämnda dictamen¹⁾. Därpå började talas om Commission och extra domstol emot Collegier, Just. Canc. etc; Men någon lät trycka Ständernas bref 1761 till H. Mjt., som förböd alla extra Domstolar millan Riksdagar. Imedlertid ökas Partibitterheten af alt detta tracasseriet, dock den Högste kan ock wända det til et godt ändamål.

Remarques på Lettre d'un Suédois har jag icke sett, men hört talas om dem. R. R. Düben säges wara deras Auctor²⁾. Det är besynnerligt, at man skrifver sådant för utlänningar, och vi skola icke få se sådant in i riket. Rådets och Canc. Colleg:s förklaring om fransyska subsidierna såg jag 1765. Där visades at Frankrike nekat betala dessa subsidier af den grund at vi emot alliancen slutat separat frid, at Secret. utskottet pålade Rådet 1762 at med negociation söka få ut dem, at vi därom negocierade fruktlöst til des Ambassadören 1764 om hösten ärböd dem på 8 år, at Rådet följde sin instruction då det emottog dem, utan at binda Riket med någon ny Alliance eller någon annan förbindelse. Därigenom fick riket 1½ million livres om året, men får nu intet, sedan man så altför tvärt bröt af all vänskap med Frankrike. Vi synas endast vara skapte för extrema. Aldrig kan man hålla medelvägen eller undvika at vara slaf af någon makt. Rådet hade gjort bättre för

1) Till Kongl. Maj:t Dess och Riksens Bergs-Collegii underdåniga skrifvelse, af den 31 Octobr. 1768, i anledning af et Dictamen til Protocollet i Kongl. Maj:ts Rådskammare som hans Excellence herr Riks-Rådet och Riddaren af Kongl. Swärds-Orden, högwälborne Fri Herre Carl Funck, den 9 Augusti samma år, ingifwit. Sthm, Salvius 1768. 32 s. 4:o.

2) Enligt Warmholz utkom sannolikt från något Holländskt tryckeri en politisk skrift med titeln: Lettre d'un Suedois demeurant à Londres à un de ses amis à Stockholm 8 Decembre 1766. 49 s. 8:o utan tryckort. Författaren, som lär riktat densamma till riksrådet greve C. F. Scheffer, uppgifves af Apelblad vara *Henrik Ludvig von Hess*, »Svenskt och Pfaltz Zweibrückiskt regeringsråd» f. 1719, död i Berlin d. 11 Apr. 1784. I bref från Göttingen meddelade Lidén Schönberg underrättelse att en motskrift utkommit. Titeln till den senare lyder: Remarques sur un Ecrit qui a pour titre: Lettre d'un Suedois demeurant à Londres à un de ses amis à Stockholm du 8 Decembre 1766. — 1767. 56 s. 8:o. Warmholz sjelf, ej riksrådet Joachim v. Düben, antages dock vara författaren till denna motskrift. Fejden afstannade ej dermed såsom vi erfara af Warmholz Bibliotheca Hist. XI. s. 107,

sig, om de spart dessa subsidiers emottagande til Riksdagen, fastän jag tror at de under annan tittul blifvit afsatte likafullt, men icke finner jag at riket led något af deras emottagande.

Klagan öfver penningebrist och svårighet i näringarne fortfar beständigt. Folket står illa ut at betala utlagor, och pantningar ske ofta därvid. Et tryckt Com. Coll. betänkande visar at växlar icke funnits på Boursen, et annat dylikt at 400 väfstolar vid fabriquerne i Stockholm blifvit nedlagda 1767, och 1400 personer deraf blifvit näringslösa.

Ifrån Askersund har man fått en corruptionsräkning tryckt. Borgmästaren där skulle för sin stad föra ut en liten sak vid sista Riksdag, gifver sedan i original ut räkning nog dryg på omkostnaden där det står: til B—2,000 daler, til C. D. 400 daler etc.; på 2:ne ställen står til Pr— och til Pr— med initial bokstäfver. Hela räkningen är tryckt¹⁾.

Posten näst förr än jag fick Herr Magisterns bref, fick jag från Gjörvell Herr Achenvalls Staatsverfassung²⁾. Jag har genomläst den och sänder här innelykt remarquerna. Den är eljest ganska wäl skrifwen, och det bästa, som jag sett någon utlänning skrifwa om Sverige. Det Capitlet om Svenska Jus Publicum är oändeligen accurat, då Herr Auctoren haft våra lagar och Ärlig Svensk til hands, och noga följt dem. Det som kan remarqueras, rörer endast mindre ämnen. Jag skrifver nu endast et promemoria på Swenska, efter Herr Magistern bäst närwarande, i några timmars conferences med Herr Achenvall, kan vidare förklara altsammans, så behöfwer jag icke skrifwa en formelig Afhandling på främmande språk, som skulle dragit längre ut. Tillika ber jag förmäla min respect til Herr Achenvall, som jag förut af des lärda skrifter med högaktning känt. Om det fordras något mera uplysning i något ämne,

1) Rörande korruptionen vid riksdagarne hänvisa vi till Malmström och Geijer. Att preteståndets medlemmar icke heller vägrade att mottaga mutor antydes förmodligen härofvän.

2) Prof. *Gottfr. Achenwall* i Göttingen, som var sysselsatt med utgifningen af sitt arbete Staats Verfassung der Europäischen Reiche i ny upplaga, hade anhållit at få afdelningen, som rörde Sverige, granskad af Schönberg.

och jag får weta därpå, skall det straxt meddelas hwad mig kan wara witterligt,

Nu till lärda nyheter. Tryckfriheten skaffar både goda och usla skrifter. Rådsprotocoller och Ämbetsmäns gjöromål tryckas utan ända. *Nordencrantz* har utgifvit en *Bok om Krig*¹⁾, som han wisar icke passa för vår nuwarande ställning, wäl skrifwen och med drägelig styl. Dristiga och starka tankar om Partier och äfwen om wissa fel i våra Lager finnas där. Riket har *Nordencrantz* en ewig förbindelse, at han öpnat vägen för stora reflexioner i högmålssaker och skrifvit många stora uplysningar; om han icke i sina skrifter stundom inblandat sina enskilda tråtor, hade han warit en skribent utan like hos oss. *Kryger* är Auctor til weckoskriften *Den Förnuftige Fritänkaren*, en värdig och skön skrift, som yttrar öfweralt med stor dristighet Patriotiska och ofta höga tankar. *Kryger* wil wäl ej wara bekant som Auctor, men alla weta det, och han har ofta öfverträffat sig i imaginationens liflighet; men hwad uträtta icke passionerna, och *Kryger* styres i högsta grad af passion för fäderneslandet. *Faggot* har skrifwit en *Bok kallad Swea Rikes Styrelse efter Grundlagarna*, mästadels vacker på några ställen svagare. Herr *Achenwall* borde hafva den om han därpå funne något som ginge i des plan och han ville lägga til. Partiskrifter utkomna flere ständigt. Ingen är infamare än en weckoskrift *Philolalus Parrhesiastes* eller den *Pratsjuke Fritalaren af Rothman*²⁾, den är så grof at det säges at sjelfva *Serenius*³⁾ skal bannat honom därför. Där är hvarken själ eller vett, ingen sammanhängande styl, utan idel utsökta grofheter med sådana ord, som gröna gången skulle skämmas för. Hattar heta i det lindrigaste den machiavelska, den aristocratiska ligan, som tjuta lögn och skälla ovet, som af upsätlig folkilska sedan 1738 förderfwat land och rike etc. desso likt. Ingen tiltalar honom, men

1) Tankar om Krig i gemen och Sveriges Krig i synnerhet etc. D. I. Sthm 1767. D. II utkom först 1772.

2) *Jakob Gabriel Rothman*. Jfr Sv. Biogr. Lex. Ny följd B. 9 och Hist. Tidsskrift 1882. h. 3.

3) Biskopen, mösspartiets ifrige anhängare.

väl dem, som ej sagt halfparten så mycket på en annan sida. Omsider grep jag til pennan och med devise är första bladet af Anti-Lucretius: pone modum quæso, ne te auferat ebrius ardor etc., satte ihop et alfvarsamt men mycket modest svar¹⁾, hvori jag bevisar at factions anda kommer af enskilda begär, at det ena partiet är ej mer helgon än et annat om tillfällen för enskilda begär finnas, at man ej bör blanda bort hufvudsaken med at träta om personer utan se efter, hvarigenom partier få tillfälle skada hvarandra, som är grund til partibitterhet, at utan allmän och lika säkerhet för alla uphöra icke partier etc. Jag har Nordener. och Hume framför mig och citerar på et ställe Humes tanka: *On peut voir, que ces nouveaux Saints n'avoient pas moins d'ambition, que l'ancienne Hierarchie ecclésiastique, et que leur fureur étoit la suite naturelle de la rivalité entre les hommes qui se disputent le droit de dominer.* Det tryckes nu; men Auctoren måste wara dåld, för at slippa otidiga personalie trätor. En entusiasme är på mig, at arbeta på Svenske medborgares förenande. Grunderna därtill wissade jag Herr Magistern i wintras efter min utstakning. Til wilkoret at lemna Partiagget för et ögnablick åtminstone, söker jag wärfwa så mycket jag förmår. Därtill har jag tänkt arbeta ut en skrift, hwartil jag hela året samlat, hwarest jag welat i första delen beskrifwa medborgerliga dygder, sjelfva dygden til sin natur, gudsfruktan, äran, kärlek för Fäderneslandet etc. I andra delen skulle Borgerliga samhällens natur och ändamål beskrifwas, frihet granskas til sin natur, motsatser och hinder, hwarest wisas, at Despotisme kan finnas äfven i Fria Samhällen, och sedan wisas alt hwad som förorsakar goda eller elaka seder i samhällen, i synnerhet Lagars wärkningar därwid. I tredje Delen beskrifwas Partier, som jag rätt noga studerat, orsakerna til Partibitterhet, des wärkan på sederna, Patriotiska medborgares förhållande wid partier etc. I fjerde delen botemedlen för Partier och fördärfwade seder i samhället. Mycket annat hinder har uppehållit utarbetningen häraf

1) Anti-Parrhesiastes. Svar på wecko-skriften Philolalus Parrhesiastes St. 1. 2. Upsala, Edman, 1769. 100 s. (anon.)

ännu, men wil Gud efter helgen tänker jag taga ihop därmed flitelig. Men jag wil alltid gifwa ut det okänd, då det gör mera gagn. Wår Gjörvel mår väl, drages som förr med swårighet at försörja sig med sina skrifter, byter om flera af dem, gifwer nu ut Bibliotheks Tidningen i så litet blad, som Salvii Lärda tidningar; han fick en querelle i år med gref Tessin öfver något, som nog hastigt trycktes i Stats Journalen, men trätan är nu lyckeligen bilagd. Imedlertid är ostridigt, at Gjörvell gör allmänheten mycken nytta med sin flit, och at man framdeles får ondt efter en så flitig och nyttig skribent. Tidningarna tror jag nu blifva mera behagliga — — — — —

Med redeligaste wänskap är jag alltid min wärdaste wäns trognaste och ödm. wän och tjänare

Åsberg d. 8 Dec. 1768.

S.

L. BYGDÉN.

Bellmaniana.

Bland Kongl. Bibliothekets samlingar finnes följande cessions-ansökan af Bellman, hvilken ej torde sakna sitt intresse. Då den, så vidt jag vet, ej förut varit publicerad, torde den förtjäna att här meddelas.

Ingifvet på Stockholms Rådhus den 6 Sept. 1788.

Högvälborne Herr Baron, Kongl. May:ts och Svea Rikes Råd, Öfverståthållare, Academiæ Cancellor, samt Riddare och Commendeur af Kongl. May:ts orden.

Så och

Högädle, ädle och Högaktade Herrar Borgmästare och Råd.

Denna ansökning återkallas under den 17 Sept. 1788.

C. M. Bellman.

Som stadd i den belägenhet, at genom iråkad skuld, för det närvarande ej kunna förnöja dem hvilecke i penningevägen behagat lämna mig sitt förtroende, och då sådana medellösa tider inträffa, så äger jag ingen annan utväg än at hos Eder Excellence och den ädla magistraten anhålla om förmån af Cessio Bonorum samt ifrån deras vidare kraf blifva befriad.

Dessa rader hade i detta ögonblick ej innehållit denna min aldraödmjukaste ansökning inför Eder Excellence och den ädle Magistraten om någon af mine Creditorer behagat afbida, ett efter min Farbroder framlidne General Consuln i Cadix J. M. Bellman mig tillfallit arf och testamente, men som ej ännu hit anländt; men då en och annan af Creditorerne mig så eftertänckeligen med oförtänckte mått och steg söka vidröra, nödgas jag härutinnan

förnya mera nämde min aldraödmjukaste ansökning, med tillägg, det mina Creditorer äga af det mig tillfallna arf, som förmodligen öfverskrider deras fordringar gjöra sig betalta.

Framlefvver med djupaste vörndnad

Eder Excellences

och

Den Ädle Magistratens

Bor uti Coopvardie skepparen
Nybergs hus på Stora Nygatan
N° 128.

aldraödmjukaste tjenare
C. M. Bellman.

Förteckning på Dem jag kan erinra mig vara skyldig.

Herr KrigsFiscalen Nobelius	108 Rdr.
Herr Kramhandlaren Ek	50 »
En sedel i Kongl. General assistance Cont: discount med Borgmästar Sjödens borgen	50 »
En utlöpande förskrifning med Hr Hofsecret. Stenborgs borgen	60 »
Af Herr Revisions Secret. och Riddaren af Ugglas utan sedel	30 »
Herr Hising	70 »
dito	25 »
Herr öfversten och Riddaren Almfeldt utan sedel . . .	45 »
Victualiehandl. Engel	(utan angifven s:a).

Tillgång.

En Pendul.

Ett förgylt bord.

En mahogene Bireau. .

En Spegel.

Tvenne par siden gardiner.

En inlagd Bireau med marmorskifva.

Ett franskt Skrif-skåp.

En stor säng med sängkläder.

Diverse sängar med sängkläder.

En Canapee,

Diverse bord och stohlar.

Ett fint laqueradt engelskt Theebräde med svenska verser.

diverse Köks Redskap.

Ett under vägen varande bibliothek, som enl. den öfversände

Cathalogue minst uptages til 300 Rdr.

diverse andra böcker.

min Medaljon i Gips af Professor Sergell.

C. M. Bellman.

Skaldens farbror Jacob Martin Bellman döptes den 13 Juni 1706. 1746 var han redan svensk konsul i Cadix, men hans penningtransaktioner gjorde honom mindre lämplig för platsens skötande. Redan 1759 hade komersekollegium klagat öfver »den ringa drift och uppmärksamhet Consulen Bellman visat i dess göromål». Af »ömhet för hans enskijlta omständigheter» hade man dock tillåtit honom att behålla tjänsten, men förordnat en svensk handlande i Cadix att mot halfva lönen sköta den samma. Denne dog dock snart, och nya klagomål tillkommo, i det att Bellman förskingrade den penningssumma, som af svenska regeringen sändts till utlösen af svenskt sjöfolk ur det marockanska slafveriet. För att betäcka denna brist innehölls halfva lönen, och 1763 förordnades en annan svensk vid namn Öberg att såsom Bellmans biträde sköta konsulsplatsen, ehuru Bellman »såsom en persona publica därtill fick bära namnet». 1766 funno dock vederbörande, »huru föga tjenlig Bellman var att längre bekläda den spanska consulbeställningen, huru omöjligt det för honom syntes vara att återvinna sin förfallna kredit och utan den att fullgöra sina skyldigheter.» I följd häraf hemkallades han att göra reda för sin förvaltning och Öberg utnämndes till innehafvare af platsen. [Rådsprotokollen 13 Juni 1763, 17 Mars 1766.].

H. S.

Roland Martin

som öfversättare och literär författare.

Som känt är införlifvades Racine's tragoedie *Andromache* med vår literatur redan 1723 genom Carl Gyllenborgs öfversättning, som nämnda år utkom i Stockholm under titeln: »*Andromache Eller Ett ömt Moders-Hjerta Förestält i en af Engelskan öfversatt Tragoedia* — — — —.

Att denna öfversättning på orimmad vers ej var gjord efter originalet utan efter en engelsk öfversättning ger redan dess titelblad till känna. Att den engelske öfversättarens namn var J. Crowne upplysa Dahlgren och Klemming¹). Först d. 5 Juni 1745 uppfördes densamma i Bollhuset.

Mer än trettio år senare (1778) utkom i Stockholm en ny öfversättning, denna gång på rimmad vers. Den utgafs anonymt under titel: »*Andromach, Sorgespel I Fem Acter. Af I. Racine. öfv.*», men det är känt att öfversättaren var rimlexikonets författare Christoffer Manderström, hvilken under åren 1764—1778 dessutom från trycket utgaf öfversättningar af Voltaires Cesars död samt af Racines *Silvie*, *Martin* och *Gripon*, och *Iphigenie* uti *Auliden*.

Under tiden mellan 1723 och 1778 hade dock ännu en öfversättning gjorts af Racines *Andromache*, hvilken likväl aldrig synes hafva blifvit i tryck tillgänglig. I handskrift finnes den ännu i behåll å Upsala Univ. Bibliotek, där den inom Nordinska samlingens qvarter ännu så länge bär sitt gamla nummer 529.

Det prydligt renskrifna exemplaret har till titel: »*Andromache, Sorgespel uti Fem Acter af Herr Racine. Öfversättning*». Den

1) Enligt Paul Menard i hans upplaga af *Oeuvres de J. Racine* II D. (Paris 1865) var Crowne's 1675 utkomna öfversättning på prosa, men 1712 utkom på vers en annan öfversättning af Philips under titeln: »*The distressed Mother, a tragedy, written by Mr. Philip* (in 12:o). Andra uppl. 1749. Måne denna öfversättning var Gyllenborg obekant?

föregås af en »Tillegnan till H. M. Konungen» på vers, egenhändigt undertecknad af öfversättaren *Roland Martin*, som i ett längre företal redogör för sorgespelets innehåll »efter den förändring, som Herr Racine sielf gordt af ämnet till denna dikt». I företalets slut lemnas följande förklaring öfver orsaken till öfversättningens företagande, hvilken äfven lemnar någon ledning för bestämmande af tiden för dess tillkomst: »Den liflighet af natur och skiljaktiga utbrott, som råder i denna Dikt, för att uppväcka hjertats känslor, under det äran tecknas och lasten blottas, hafver för andra gången föranlåtit dess utgifvande på svenskt bundet tungomål och med rimslut, sedan den samma utan rimkonst för flera år tillbaka utkommit under namn af 'det ömma moders hjertat'»

Öfversättaren Roland Martin lefver än för efterverldens minne egentligen blott som den utmärkte läkaren, den skicklige kirurgen och erfarne medicinske skriftställaren, men det bör dock ej alldeles glömmas, att han äfven på andra områden än de rent vetenskapliga lemnat prof på det »eldiga snille», som hans biografer tillägga honom. Redan som student höll han 1747 ett offentligt tal på prosa och vers med anledning af Adolf Fredriks åtagande af cancellariatet öfver universitetet, hvilket tal finnes tryckt s. å. i Stockholm liksom det äfven där 1748 tryckta tal, han höll i Gefle Gymnasium med anledning af Gustaf III:s födelse.

Utom Andromache öfversatte han äfven Boileau's »Satir om Adelskap», tr. i Stockholm 1770 samt »Satiren öfver menniskan i bref till en doktor i Sorbonne», tr. i Göteb. W. och W. S. handlingar 2 Del. för 1780.

På andra öfversättningar af hans hand syftar hans minnes-talare i Wetenskapsakademien Ad. Murray, då han om honom yttar: »Han egde en ganska stark inbillningsgåfva. Denna hade i unga åren gjort honom till en lekande glad Poët, men som med åren lynnet ändrade sig och ej mindre hans naturliga böjelse än hans jämna stillasittande småningom befordrade ett allvarsammare sinnelag, då ändrade sig äfven hans smak vid dessa nöjen. En Racines Tragoedier, en Dorats Lettre de Barnevelt, som han från

Fransöskan i Svenska versar öfversatte, och en Popes arbeten intogo andra mera lekande Poëters ställe».

Enligt Appelblad (i hans Anonymi et Pseudonymi Sueciæ IV D. Msert. Ups. Univ. Bibl.) sades Martin äfven vara författare till det uppseendeväckande »Ode öfwer Deras Exc. Herrar Riksens Råds Grefve Horns och Friherre Lagerbielkes Åter-Intagande i Rådet d. 27 Julii 1771», hvilket s. å. utkom i tvenne upplagor, en tryckt i Stockholm, den andra i Norrköping och följdes af en mängd bifallande eller tadlande skrifter på vers och prosa. De af dessa, som äro mig bekanta äro:

»Echo Til Det Begjärliga Odet öfwer Herrar Riksens Råds Intagande Den 27 Julii 1771». Sthlm 1771. [på vers].

»Tankar öfwer Echo til det begjärliga Ode angående Herrar Riksens Råds Intagande Den 27 Juli 1771. Sthlm 1771. [på vers].

»Bouts Rimés och Swar uppå Tankar öfwer Echo etc.» Sthlm 1771, [på vers af C. H. F].

»Ett ifrån Echo Sväfvande Ljud öfwer Herrar Riksens Råds Intagande d. 27 Juli 1771». Sthlm. [på vers].

»Återskall til Auctoren af Odet öfwer Deras Excellencers Horn och Lagerbjelkes Åter-Inträde uti Rådet». Sthlm 1771. [på vers af Carl M. Sparrschöld].

»Mellan-Ljud af den vid Deras Excellencers — — — Åter-Intagande i Rådet författade Ode». Sthlm 1771. [på vers].

»Auctorens til Ode — — — ändteliga Swar på de öfwer denna Skrift utkomne Critiquer jämte dess egen förklaring». Sthlm och Norrköping 1771. [på prosa. Han vänder sig häri särskildt mot »Wälborne Herrarne Ståhlhammar och Sparrsköld»].

»Tankar öfwer Auctorens till Ode — — — utkomne ändteliga Swar och Förklaring». Sthlm 1771. [på prosa. Enl. Appelblad författadt af Carlström »subcenturio»].

»Tankar öfwer de utgifne Politiska Stridsskrifter rörande Herrar Riksens Råds Återintagande i Rådet d. 27 Juli 1771». Sthlm 1771. [på vers af A. B.].

EUGÈNE LEWENHAUPT.

Af Svenska Literatursällskapet utgifna skrifter:

1880—81.

Sammlaren, Tidskrift: I, 1. Pris i bokh. 3 kr.

” ” I, 2. ” ” 2 kr.

Dagboks-Anteckningar af J. G. Oxenstierna: I. Pris i bokh. 2 kr.

Ur en antecknares samlingar: sid. 1—64,

1881—82.

Sammlaren, Tidskrift: II, 1. Pris i bokh. 2 kr.

” ” II, 2. ” ” 1,50.

Dagboks-Anteckningar af J. G. Oxenstierna: II. Pris i bokh. 3 kr.

En Svensk Ordeskötsel af Samuel Columbus. ” ” 2 kr.

Ur en antecknares samlingar. Sid. 65—192.

1882—1883.

Sammlaren, Tidskrift: III, 1. Pris i bokh. 2 kr.

Ur en antecknares samlingar (slutet). Pris för hela arbetet i bokhandeln 6 kr.

Skrifter af C. G. Tessin I. Ej i bokhandeln.

Dessutom komma under året att utgifvas:

Sammlaren III, 2.

Skrifter af C. G. Tessin II.

15- och 16-hundratalets visböcker jämte språklig och literaturhistorisk inledning (början); detta senare arbete dock endast, om tillgångarne det medgifva.

För angelägenheter rörande tidskriften samt sällskapets öfriga publikationer hänvände man sig till sällskapets sekreterare Docenten Henrik Schück, Upsala.

Upsala i December 1882.

Svenska Literatursällskapets Arbetsutskott.

